

KAMEN ŽIVOTA

LIST ŽUPE SV. STJEPANA PRVOMUČENIKA
BRELA

GODINA 5. PROSINAC 2011. BROJ 10 ISSN 1847-1129



KAMEN ŽIVOTA

LIST ŽUPE
SV. STJEPANA PRVOMUČENIKA
BRELA

Utemeljitelj i nakladnik:
Župni ured sv. Stjepana Prvomučenika
Brela

Uredničko vijeće:
don Stjepan Lončar
Vanja Sokol, prof.
Zdravko Pervan, prof.
Andrea Ursić, prof.
Nada Marušić
Viktor Puljak

Glavni urednik:
don Stjepan Lončar

Zamjenik glavnog urednika:
Vanja Sokol, prof.

Lektori i korektori:
Zdravko Pervan, prof., Vanja Sokol, prof.

Naslovnicu osmislio:
Viktor Puljak

Likovni prilozi:
Ivan Žamić (Ivo) - Picollo
Nedjeljko Tomaš - Dominik
Damjan Šošić - Damo

Grafička priprema:
Viktor Puljak

Tisak:
DALMACIJA PAPIR SPLIT

Naklada 500 primjeraka
List izlazi povremeno

SADRŽAJ

UVODNA RIJEČ	3
BOŽIĆ	
Remek dijelo života	4
Riječ je tijelom postala	6
Ostanimo budni	7
RADOVI NAŠIH NAJMLAĐIH	8
BIOGRAFIJE SVETACA	
Sv. Franjo Ksaverski	10
UPOZNAJMO RELIGIJE SVIJETA	
Agnosticizam	12
HODOČAŠĆA I POSJETI	
Na tragovima svetosti i mučeništva	15
Bleiburg	21
Posjet gradu heroju	24
NAŠE MISLI	
Vukovarska magla	25
Očenaš za Vukovar	26
Molitva	27
Zornice	27
OBLJETNICE	
Antun Mihanović	29
KOMENTARI	
Izazov turizma u svjetlu vjere	32
IZ STARIH ARHIVA	34
OSVRT NA ...	
Gjuro Vilović u Medaljonu	36
Sir thomas More	43
Sveti otac Papa Ivan XXIII	45
IZ MOJIH MEMOARA	
O, maslino moja	47
PRIČE IZ BRELJANSKE PROŠLOSTI	49
DOGAĐANJA U ŽUPI	51
PASTORALNI ŽIVOT ŽUPE	57
BLAGDANSKI RASPORED	60
MALO SMJEHA I MUDROSTI	62





DRAGI ŽUPLJANI!

Od zadnjeg broja koji je izašao iz tiska za Uskrs ove godine, puno se toga dogodilo u našoj domovinskoj i mjesnoj Crkvi. U lipnju nas je posjetio sveti otac papa Benedikt XVI i ohrabrio nas da čuvamo svoje obitelji kao najveće svetinje koje nam je darovao dragi Bog. Poziva nas da nam obitelji budu male Crkve, a crkve velike obitelji. Posebnu pozornost je posvetio mladima na susretu s njima na Trgu bana Jelačića. Koji mir, koje dostojanstvo kada nasljednik sv. Petra kleći zajedno s mladima pred Presvetim Sakramentom. Slika koja je obišla cijeli svijet! Papa nas je ohrabrio i podsjetio tko smo i što smo i kojim putem ići naprijed u ovom užburkanom vremenu.

U našoj župi došlo je do personalne promjene župnika. Odlukom nadbiskupa Marina Barišića, dosadašnji župnik don Mate Škarić razriješen je službe župnika u Brelima i imenovan župnikom Kraljice mučenika u Kaštel Starom - Radunu. Na njegovo mjesto, odlukom istog Nadbiskupa imenovan je dosadašnji župnik župe Sv. Kaja u Solinu don Stjepan Lončar, tj. moja malenkost.

Svaka promjena u župi je stresna i za župnika i župljane i treba proći neko vrijeme da se kockice poslože i da župa može normalno živjeti.

Ovom prigodom želim zahvaliti don Mati Škariću na zauzetom radu i naporu koji je uložio u trogodišnjem vođenju župe Brela. Želimo mu također obilje blagoslova u pastoralnom djelovanju u župi Radun.

Dok držite u ruci ovaj novi broj, već je prošlo prvih sto dana koje ste mi dali da se predstavim. Sada imate puno pravo na kritiku i procjenu svega onoga što sam u ovoj župi ostvario s Božjom pomoći i Vašom suradnjom. Preporučujem se također u Vaše molitve, da mi Gospodin pomogne u vođenju ove drage i plemenite župske zajednice. Spomenut ću naše hodočašće u Sarajevo na proglašenje blaženima *Drinskih mučenica* u rujnu i sudjelovanje u *Koloni sjećanja i ponosa* u Vukovaru na 20. obljetnicu stradanja Vukovara.

To su dva iznimno važna događaja za našu Crkvu i Domovinu i zato smo ponosni što smo u njima i sudjelovali.

Pred nama je Božićno vrijeme. Ovogodišnji Advent je obogaćen misama zornicama koje nas žele pripremiti za Kristov rođendan. Zornice su uistinu veliko duhovno osvježenje i blagoslov za našu župu i naše obitelji. Kad sam planirao uvođenje zornica, ni u najboljem scenariju nisam očekivao ovakav odaziv. Hvala dragom Bogu i svima onima koji su sudjelovali u ranojutarnjim misnim slavljima. Takav Advent je najbolja priprava za Božić.

Dragi župljani, tu sam radi Vas. Otvoren i spremam za suradnju i duhovnu izgradnju svakog pojedinog župljana. Nemojte me „štediti“. U svako doba su Vam otvorena vrata župske kuće i moga srca. Nema „radnog vremena“. Tu sam za Vas i radi Vas. Veselim se božićnom blagoslovu obitelji, jer ćemo se tada još bolje upoznati i zbližiti.

Sretan Vam i radostan Božić te blagoslovljena Nova 2012. godina

Remek-djelo života

Značajne korake i velika djela valja uvijek praviti postupno, s mirom,



premda je istina, kako ponekad njihova ostvarenja treba zahvaliti onom bljesku prosvjetljenja, koji nastaje u trenu i postaje temelj svemu učinjenom. Zato genijalna djela najčešće i jesu tako jednostavna, tako zadivljujuća da se nameće pitanje kako se moglo dogoditi da iz skromne jednostavnosti nastane nešto tako veleredno i lijepo. Tako je i sam Bog, podižući Mariju, skromnu i jednostavnu ženu koja je bila remekdjelo čistoće, jednostavnosti i poslušnosti prema Bogu, učinio takvo djelo pred kojim bismo svi trebali zastati udivljeni. Bila je toliko veličanstvena u svojoj skromnosti i nepatvorenosti da nitko nikada ne bi pomislio kako se je Bog namjeravao poslužiti upravo takvim bićem. A kad se kaže poslužiti, onda se ne misli na iskorištavanje, jer Bog to ne čini, nego se misli na slobodnu i svjesnu suradnju koju želi ostvariti s čovjekom. Marija je bila potvrda kako je sve uzvišeno doista jednostavno, te stoga u svojoj izvornosti postaje sastavnim dijelom Božjih ostvarenja. Doista, teško bi netko bio pomislio kako

će Bog, uz toliko učenih i moćnih glava na raspolaganju diljem svijeta, posegnuti za jednom skromnom, malom ženom za ostvarenje svojih planova, pri čemu mu je ona poslužila kao nezamjenjiva karika u lancu.

Marijina nadahnuta suradnja

Nakon što je Bog stvorio tako neopisivo lijepo ljudsko biće kao što je bila Marija, u kojoj je, uz savršeni sklad ljudskosti, uspio ugraditi sav osjećaj za nadnaravno, utisnuvši u dušu svijest o njegovoj božanskoj prisutnosti, Bog je nastavio svoju suradnju s njom. Ona koja je bila bez grijeha začeta, čime je postala Božje čudesno djelo, trebala je i sama začeti i roditi novo remek djelo, u suradnji sa svojim Tvorcem, čiju je neizmjernu ljubav iskusila od samog začeća. Ako je Bog svoju čudesnu maštovitost pokazao stvarajući svijet i čovjeka, još više ju je pokazao stvarajući Bezgrešnu Djesticu u koju je postavio savršenstvo stvorenoga svijeta i cjelokupne ljudskosti. Zato je s njome Duh Sveti, taj veliki Kreativac povijesti i svih Božjih djela, imao i posebno čedesan plan i bio u posebnom odnosu. Ona mu se povjeravala, a on ju je nadahnjivao, te ju je tako osposobio za onaj konačni zahvat Božje ljubavi, otkrivši joj do kraja svoje čudesne namjere kad je za to došlo vrijeme. Htio je još jedno čudo života, još jedno remek djelo kojem ne može biti ravna. Htio je novi život, koji se imao roditi, u zajedništvu i suradnji s ljudskim bićem. Bog se do te mjere imao združiti s čovjekom, da je iz tog zajedništva trebao nastati novi plod spasenja. Marija svojom kreativnošću sudjeluje u ovom stvarateljskom zahvalu Duha Božjega. Stavlja mu na raspolaganje cijelu sebe, sve svoje kreposti i snage, svu svoju ljubav i vjernost, te to ugrađuje u novi život i najveći čin svoga postojanja.

Zahvaljujući Mariji događa se čudo: Bog je počeo postojati na ljudski način, po onome koji je Emanuel, s nama Bog. Trojedina ljubav iz vječne neizmjernosti prelila se u vrijeme, kad je čovjek odbio prelijevati svoje vrijeme u vječnost. Božanstvo se ponizilo do mjere čovjekove, kad je već čovjek odbio sebe uzvisiti do mjere Božje. Sin se Božji očovječio, kako bi pobožanstvenio čovjeka, koji je u prije toga odbio iskonski Božji plan pobožanstvenjenja. Nakon što je čovjek odbio zvati Boga Ocem, Sin Božji se učinio čovjekom, te je odsada jedno ljudsko biće zvao svojom Majkom. Nakon što se čovjek odbio podložiti Bogu kao Ocu, Božji Sin se podlaže ljudskom biću kao poslušno dijete.

Marija postaje Bogorodica

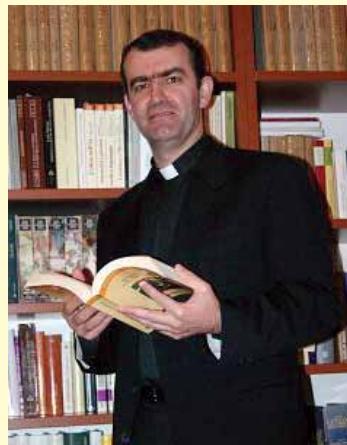
Od Boga i Marije, dvoje tako vrsnih umjetnika, nije moglo nego nastati neponovljivo i neizrecivo umjetničko djelo života, načinjeno njihovim zajedničkim naporom, a radi se o utjelovljenju i rođenju Gospodina našega Isusa Krista. Njih dvoje surađuju i zajedno pripremaju remek-djelo gdje se s pravom može reći da je Marija Majka Sina Božjega, a Bog Otac Sinu Čovječjemu. I jedno i drugo su pravi autori neponovljivog rođenja Bogočovjeka, na koje polažu, s pravom, *'autorsko pravo'*.

Zato je bio zadržljivoči čin ovog života u kojem se sjedinilo božansko s ljudskim. Isusovo bogočovječe postojanje bilo je otajstvo odvijeka skriveno, do mjere da su mu se i anđeli divili i klanjali, a Marija ga je nosila u tijelu s toliko jednostavnosti. Cijeli svijet je prenerazila Božja domišljatost i stupanj povjerenja koje je iskazao ljudskom biću, te, napisljeku, i stupanj časti na koji ga je uzdigao. Začevši i rođivši Sina Božjega, Marija je u svoj svojoj jednostavnosti osjetila što znači kad te Sin Božji zove *'Mama'*, nježno i iskreno kao što je izgovarao i ono

'Tata'- Abba. Čast koju je iskusila, nije ljudska čast i vlast, nego čast kojom ju je počastio sam Bog blizinom svoga bića, a ljudi nazivom Bogorodica.

Po Mariji se je rodio onaj koji je bio odraz slave i otisak bića Očeva, do te mjere sličan da nije bio kopija Očeva, nego original, pravi izričaj i odraz njegova bića i života. Ali isto tako nije bio ni kopija ni plagijat ljudskosti, nego pravi Čovjek, po ljudskoj naravi odraz bića i života svoje Bezgrešne Majke. To je bila umjetnost života, to je bilo njihovo remek djelo koje su Otac nebeski i nebeska Majka darovali svijetu. Isusovo utjelovljenje i rođenje je bilo vrhunac života koji može proizići kao spoj božanskog i ljudskog. Više od toga se nije moglo dogoditi, nego da se rodi onaj koji će biti i pravi Bog i pravi čovjek, sam utjelovljeni Život. Više od njega život nije imao, niti će kad imati, nikad nije primio niti će primiti. Dok slavimo božično otajstvo ne možemo zaboraviti o kakvom se uzvišenom otajstvu radi, o kojоj ljepoti božanskoga života u susret s izvorno ljudskim, o kojem remek djelu života. Zahvaljujući Mariji došlo je do ovog jedinstvenog i neponovljivog postojanja, Isusa Krista našega Gospodina, pravoga Boga i pravoga čovjeka.

don Ivan Bodrožić



RIJEČ JE TIJELOM POSTALA (Iv 1, 14)

Što slavimo na Božić? Da je Bog je postao čovjekom. Što to znači? Može li se to uopće shvatiti? Pokušajmo. *I Riječ tijelom postade i nastani se među nama.* Bog se rodio kao što se svaki dan rađaju stotine tisuće ljudskih bića na ovoj zemlji. Bog je postao embrij. Ovisan o drugima. Evangelist Ivan svjesno bira izričaj: *Riječ je tijelom postala.* Četvrto evanđelje je nastalo krajem prvoga stoljeća. U to vrijeme bilo je rašireno mišljenje da je važno samo ono što je duhovno: nutrina, ideje, duša. Zemaljska stvarnost, tijelo, materija, politika i društvo, sve se to smatralo nečim drugorazrednim, neduhovnim, zlim. Ovo mišljenje bilo je prisutno i u nekim kršćanskim krugovima krajem prvoga stoljeća. To konkretno znači da Isusovo čovještvo, njegova ljudskost, nije važna. On je prividno uzeo ljudsko tijelo, tek izvanjski prihvatio ljudski lik. Više je lebdio nego hodao zemljom. Ivanovo evanđelje ustaje protiv takvoga razvodnjavanja Isusova lika. *Riječ je tijelom postala.* Bogu je važan ovaj vidljivi, zemaljski svijet. A sve to ima posljedice za našu pobožnost.

Često se vjerovalo da se prava pobožnost sastoji u tome da pobegnemo od svijeta i potpuno se posvetimo Bogu, da okrenemo leđa ovome svijetu. Moderna verzija ove stare zablude glasi: ‘Politiku van iz crkve, brinite se samo o spasenju duše!’ Politički angažman je prljav posao, kršćaninu je najbolje da se svega toga klone. Je li Isus to učinio? Je li se povukao iz povijesti, pobegao od odgovornosti za svijet, u nutrinu, u privatnost? Da pojasnimo: nutrina, molitva, tišina, razmišljanje o Bogu, sve to jest i ostaje važno područje kršćanske pobožnosti. To je neotklonljivo. Ali ako želimo ozbiljno shvatiti Božje utjelovljenje, tada kršćanskoj pobožnosti *bitno pripada okretanje ovome svijetu* i zadaćama u njemu.



‘Bog je postao čovjekom’ u zemlji izmučenoj terorom, nasiljem, bijedom, u zemlji koja, kako danas tako i nekoć, nimalo nije ‘sveta zemlja’, već mjesto sukoba i mržnje. Postao je čovjekom u zemlju u kojoj se prolijeva krv do dana današnjega. No, Isus prolijeva vlastitu a ne tuđu krv. On iz ljubavi žrtvuje sebe, a ne druge. On gradi most između Boga i ljudi, između vjernika i nevjernika, most između rastrgnutih i posvađanih ljudi. Ako želimo postati ljudi po uzoru na Isusa, moramo graditi mostove ljudskosti. To znači da se ne bojimo suočiti s problemima koji pritišću društvo: nezaposlenost, siromaštvo, uništeni brakovi, osamljenost, bolest, smrt; briga za okoliš, zaštita manjina, mirotvorstvo i nenasilno rješavanje sukoba, borba protiv raznih predrasuda.

Isus dolazi svaki dan, i svaki je dan Božić za kršćane, ako se u njima rađa Bog i ako vide nevolju bližnjih. Zato je Božić zahtjevna svetkovina, ako je ispravno shvatimo. U isto vrijeme, Božić je i *utješna* svetkovina. Možda slavimo Božić zabrinuti za ekonomsku situaciju. Možda slavimo Božić sami, prvi put bez ljubljene osobe. U našim brigama i strahovima, u našim slabostima i bolesti, u našoj osamljenosti – u svemu tome Bog je i nama posve blizu. Emanuel – S nama Bog! Vjera u Novorođenom Djetetu spoznaje nazočnost Božju u našem svijetu. Posred naše prolaznosti je neprolazni Bog.

fra Andelko Domazet

OSTANIMO BUDNI

U ovo vrijeme Došašća Isus je svima nama uputio riječ *BDIJE!*



Što znači bdjeti? Znači biti budan. Bdjeli ima i slikovito značenje. Biti BUDAN DUHOM. A za tu budnost imamo i ime: PRISEBNOST. Biti pri sebi. Biti sa sobom u vlastitom nutarnjem domu. Biti budan domaćin kuće koja se zove tijelo moje i duša moja, moje biće. Ne odlazimo li mi iz kuće svoga bića samo da se nađemo sa samim sobom' možemo li mi uopće sjesti a da ne dohvati novine, ne pritisnemo

dugme na radiju, ne uključimo TV ekran, ne otvorimo glazbu?? Ne navalujemo li mi na vrata svoje kuće goleme prepreke, balvane od novinskog olova, kamenje od ekranskih blokova? Kako će onda stati Bog na naša vrata? Došašće, kako sama riječ kazuje, iščekivanje je dolaska. Očekivanje Božića. Iščekivati znači biti budan. I dan uoči Božića zove se Badnjak. A badnjak znači dan bdijenja, badnji dan, bdijenja dan. Isus je neke riječi upravio samo učenicima, druge svima. Svima je uputio jednu riječ: *BDIJE!* – svima, znači i *NAMA*.

Lidija Tomaš

RADOVI NAŠIH NAJMLAĐIH



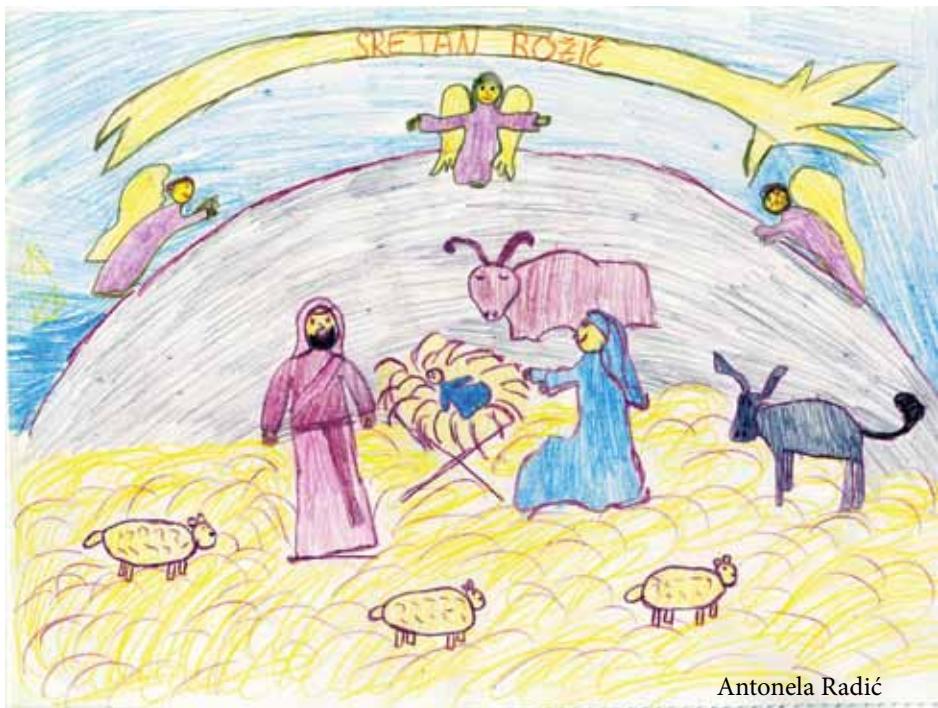
Ivete Nikola

Tešte noći u prosincu
kad dječi san već dođe.
Nebes tiko, čak nečujno
kraj kreveta njima prože.

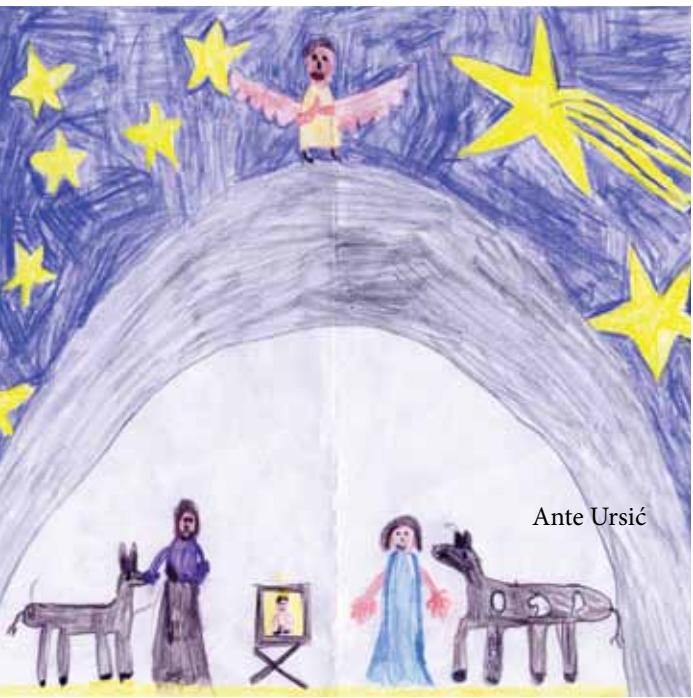
I kad čizme na prozoru,
ili na stolu, ili bellunu,
mesto žuba, stavljaju mesto
ne nestane tiko, vjeto.

Ujutru kad dan zadan,
djeca svojoj čizmi trče,
a Nikola zadovoljno
svoje bijele boke frće.

Katarina
Loncar
3. razred



Antonela Radić



BIOGRAFIJE SVETACA

SV. FRANJO KSAVERSKI - MISIONARSKI RAD

Nazvan je apostolom Indije i Japana. Svjesno je tražio put prema Bogu i nije mu bilo teško prevaliti na desetke tisuća kilometara. Oplovljuje Afriku i pronosi Kristovo ime od Indije do Japana. Danas u istočnoj Aziji žive najveći i najplodniji narodi svijeta: Kinezi, Indijci, Indonežani i Japanci. Sveti Franjo Ksaverski i njegovi nasljednici udarili su temelje Crkve među njima. Smatraju ga pionirom misija novoga vijeka, a po obujmu misionarskog rada prvi je do sv. Pavla. Računa se da je sam Franjo Ksaverski pridobio za Krista te krstio oko 30 tisuća duša!



Sveti Franjo Ksaverski rodio se na dvoru Xavier, u kraljevini Navari u Španjolskoj, 7. travnja 1506. godine. Nakon osnovne škole u domovini, kao mladić u rujnu 1525. godine dolazi u središte europske znanosti u Pariz na studij gdje se upisuje na glasovito sveučilište Sorbonu. Stekao je akademski stupanj „doktora“ i maštao o karijeri i slavi u domovini, u Pamploni. No, njegov sudrug sa studija, sunarodnjak i zemljak Ignacije Loyola, kasniji utemeljitelj Družbe Isusove, privukao ga je k sebi. On mu je često ponavljao riječi iz Evandelja:

„Što koristi čovjeku ako dobije cijeli svijet, a izgubi svoj život“ (MK 8, 36). Majčina smrt (1529.) i svete mu sestre Magdalene (1533.), otkriće revolucionara inovjeraca koji su pohađali sveučilište, izopačeni primjeri nekih profesora te mnogih studenata, na Franju je učinilo toliki dojam da je položio zavjet u kapeli Svetih mučenika na Montmartru u Parizu da će hodočastiti u Svetu zemlju, te se posvetiti siromašnom životu i svetoj čistoći. Prije nego li je započeo studij teologije pod vodstvom Ignacija Loyole obavio je velike duhovne vježbe od 40 dana koje su ga zauvijek upravile prema Božjoj ljubavi i spasenju duša. Po osnutku Družbe Isusove Ignacije Loyola, kao general reda, poslao je Franju Ksaverskoga u misiju. Šalje ga kao misionara u Indiju, u kojoj je djelovao od 1542. godine. Godine 1549. putuje čak u Japan gdje djeluje do 1551. godine, a iste godine kao i 1552. pokušava prodrijeti i u Kinu. No, bilo je to veoma teško, jer je u tu zemlju bio veoma strog ulaz. Blizu kineske obale, na otoku Sancijanu, čekajući na pouzdani prijelaz u Kinu Franjo se teško razbolio na plućima. Lišen svake njege, na otoku Sancijanu pred obalom Kine ujutro 3. prosinca 1552. godine predao je dušu svom Stvoritelju, nakon što je po svojevrsnom obraćenju proveo život u najpožrtvovnijem radu za duše.

Uz djelovanje sv. Franje Ksaverskoga vezuje se i ime jednoga znamenitoga Hrvata, „oca hrvatske književnosti“ Marka Marulića, po nacionalnom spjevu *Judita* na hrvatskome jeziku i „duhovnog učitelja kršćanske Europe“ po djelima na latinskom jeziku „*De institutione bene vivendi per exempla sanctorum*“



(Upute za čestit i dobar život po primjerima svetaca), *Evangelistarium* i epom *Davidias* kojima je stekao svjetsku slavu. Sv. Franjo Ksaverski je na misionarski put sa sobom ponio dvije knjige. Jedna je bila Biblija a druga „*De institutione bene vivendi per exempla sanctorum*“ „oca hrvatske književnosti“ Marka Marulića. Ovim djelom na latinskom jeziku Marko Marulić je stekao svjetsku slavu. U njemu su sadržane pripovijetke u kojima se savjeti za religiozan i moralan život potkrepljuju brojnim zgodama iz Biblije i života svetaca. Djelo je tiskano 1506. godine u Veneciji. Prevedeno je na sve svjetske jezike i doživjelo brojna izdanja u Veneciji,

Firenci, Parizu, Baselu, Kölnu, Antwerpenu, a do konca 16. stoljeća ukupno trideset šest izdanja! Najpoznatije je i najpopularnije djelo katoličke obnove. Knjiga je 1585. godine prevedena na japanski u Nagasakiju. Tako je knjiga našega hrvatskoga velikana bila jedna od prvih nejapanskih knjiga na japanskem tlu, te jedna od prvih prevedenih knjiga na japanski jezik. Prvi su japanski kršćani bili podučavani kršćanskoj duhovnosti riječima našega Marka Marulića!



Misionarski rad sv. Franje Ksaverskoga proučavali su i slijedili brojni misionari katolici, a prihvaćali su ga i slijedili evangelici. Uz misionarski rad obavljao je i niz drugih dužnosti. Bio je Papin legat, provincijal, pionir koji mora izvješćivati o svojim misijama, te spremati nove misionare za druga područja.

Papa Grgur XV. proglašio ga je svecem 1622. godine. Tijelo mu je preneseno u Gou, nekadašnju portugalsku koloniju na zapadnoj obali Indije, gdje se i danas veoma poštuje. Ruka mu se nalazi pohranjena na oltaru u crkvi Al Gesu u Rimu. Spomendan sv. Franje je 3. prosinca.

Priredio: Zdravko Pervan

AGNOSTICIZAM

Rasprave o agnosticizmu postale su aktualne kada je jedan od kandidata predizborne kampanje za predsjednika Republike Hrvatske izjavio da je agnostik. Pojam koji se u medijima koristi sve češće zahtijeva pojašnjavanje istoga, napose u svjetlu kršćanske vjere.

To je pojam koji se obično povezuje s onima koji se ne mogu odlučiti prihvati ili odbaciti postojanje Boga. Agnosticizam je stanje nesigurnosti i dvoumljenja u pogledu velikih pitanja religije. Ponekad se agnosticizam prikazuje kao stanje neutralnosti u odnosu na ateizam i teizam ili kao neka vrsta središnje točke između vjerovanja i nevjerovanja. Agnosticizam se češće opravdava tvrdnjom da ne postoje primjereni empirijski dokazi za tvrdnje religije i stoga čovjek mora reducirati svoj sud.

Osnovnom klasifikacijom agnosticizam se može definirati kao filozofski pravac koji uči da se bit stvari i objektivna realnost ne mogu spoznati, te koji općenito odbacuje mogućnost spoznaje. Još općenitije rečeno, to je stav da na mnoga bitna pitanja ne postoje i vjerojatno nikada neće postojati odgovori, te da su pred njima nemoćni kako znanost tako i filozofija i teologija, odnosno da absolutne istine u tom smislu nema.

Teološki se agnosticizam tumači kao učenje koje dopušta opstojnost neke više sile, ali se odrice mogućnosti da je ljudski um može spoznati. Stoga bi na pitanje postoji li Bog ili pak neka metafizička odnosno transcendentna stvarnost agnostik odgovorio *Ne znam i ne mogu znati*. Agnosti su osobe koje, umjesto sigurnog odgovora na postavljeno pitanje u obliku "da" (teisti) ili "ne" (ateisti), zastupaju nemogućnost razumske spoznaje nadnaravnih pojavnosti kao što je opstojnost Božja i život poslije smrti.

Sam pojam agnosticizam dolazi od riječi *ágnōstos* (grč.) što znači nespoznatljiv, a skovao ju je 1869. godine engleski biolog Thomas H. Huxley. U smislu "ne znati ništa" o nekom problemu, sebe je sebe nazvao agnostikom u odnosu na metafizičare koje je nazvao gnosticima (od grč. *gnósis* = spoznaja). No, agnosticizmu slične stavove nalazimo već kod grčkih skeptika i sofista, a potkrijepljen je novovjekovnom kritikom metafizike i prirodno-znanstvenim idealom istine, koja se, empirijski i matematički točno, može dokazati ili pak falsificirati.

Za razliku od agnosticizma, **ateizam** se može opisati kao formalno odbacivanje i nijekanje Božje opstojnosti. Koliko postoji teologija, toliko postoji i vrsta ateizama. Općenito govoreći možemo ukazati na barem tri različita oblika: teoretski, praktički i teološki.

Teološki, ateizam je stajalište da se religija može objasniti kao projekcija ljudske naravi ili pak da se sve na svijetu može objasniti znanošću. S druge strane, praktički ateizam je stvarno proživljavanje života bez brige o mogućnosti postojanja Boga ili bez priznavanja takve mogućnosti. Za mnoge se praktički ateizam

rađa iz apatije ili ravnodušnosti prema pitanju Boga.

Teološki ateizam odriče postojanje Boga, dok zadržava psihološku potrebu da se prihvati "mit" o Bogu. Ateizam u kojem god obliku postojao može imati negativan i pozitivan učinak na teologiju. Može biti negativan kada nastoji uništiti vjeru u drugima i odricati valjanost teološkog govora, a može biti pozitivan što stalno izaziva teološku misao da obnavlja i preobražava svoje predodžbe o Bogu.

Sa stajališta crkvenoga učiteljstva, temeljnu kritiku agnosticizma, doduše bez spominjanja samog pojma, dao je već **Prvi vatikanski koncil**, definirajući da se "svjetлом naravnoga ljudskog razuma iz stvorenih stvari sigurno može spoznati Bog, početak i cilj sviju stvari". Važno je naglasiti da Koncil sposobnost naravnog razuma koji je usmijeren spoznaji Boga, utemeljuje u Svetom pismu, a ne u nekom filozofskom sustavu, jer teologija, za razliku od filozofije, narav shvaća najprije kao stvorene Božje.

Katekizam Katoličke Crkve uočava bitnu činjenicu: Agnostik odbija nijekati Boga, naprotiv, dopušta da postoji transcendentno biće, ali koje se ne može objaviti i o kojem nitko nije u stanju ništa reći. Agnostik se ne izjašnjava o Božjem postojanju, izjavljajući da je nemoguće to dokazati, dapače da nije moguće to niti ustvrditi niti zanijekati. Dok ateizam dokazuje, danas često vrlo agresivno, da Bog ne postoji, agnosticizam smatra da ne postoje s motrišta spoznaje i znanosti odgovarajući racionalni instrumenti koji bi potvrđivali ili negirali Božju stvarnost ili postojanje *Apsoluta*. Zanimljivo je da se u svojem pismu iz 1879. godine Charles Darwin izjasnio kao agnostik u smislu kao što je to shvaćao i Thomas H. Huxley, ali nije bio ponukan na takvo mišljenje svojim znanstvenim radovima, već nekim drugim razlozima.

U novije vrijeme teologija dodatno ističe da je za takvu mogućnost spoznaje Boga potreban ispravan razvoj razuma, odnosno da ona ovisi o cjelokupnom čovjekovu stavu i shvaćanju, po kojima može biti i umanjena. Agnosticizam spominje i **Drugi vatikanski koncil** u pastoralnoj konstituciji sabora *Gaudium et spes* naglašavajući da "današnji napredak znanosti i tehnike, koje po svojoj metodi ne mogu prodrijeti u najdublje temelje stvarnosti može pogodovati određenoj fenomenologiji i agnosticizmu, kada se metoda istraživanja, vlastita tim disciplinama, neopravданo, smatra vrhovnim pravilom za otkrivanje svake istine". Koncil pozitivno vrjednuje znanstveni napredak kao i autonomiju tehnike i znanosti, ali se protivi nametanju njihovih metoda istraživanja na sva područja traganja za istinom, jer je ona dublja i kompleksnija od njihovih rezultata.

U enciklici *Fides et ratio*, papa **Ivan Pavao II.** piše da se ljudski razum, opterećen teretom tolikih znanja, zamrsi u sebi, te iz dana u dan sve manje uspijeva svoj pogled uzdignuti naviše, u odvažnosti da dosegne istinu postojanja. Iz svega toga su se rodili mnogostruki oblici agnosticizma i relativizma, a Papa smatra da sve to često onda završava u sveopćem skepticizmu.

U knjizi *O vjeri, nadi i ljubavi*, papa **Benedikt XVI.** se pita je li agnosticizam izlaz te je li kršćanstvo spojivo s modernom kritičkom sviješću? Papa postavlja i pitanje ne bi li punoljetnom čovjeku našega vremena bilo primjerenije suzdržati se od prosudbe ovih datosti i pričekati trenutak kad će znanost imati u rukama konačne odgovore. Papa ukazuje na današnju prosječnu akademsku svijest kojoj se čini da poštenje mišljenja i poniznost pred nepoznatim preporučuju agnosticizam. Postavlja se dakle pitanje: Ne

prekoračuje li pitanje Boga granice ljudske moći i bi li stoga agnosticizam bio jedini ispravan čovjekov stav: bitnosno, iskreno i u najdubljem riječi pobožno? Postavlja pitanje je li agnostički pristup uopće prihvatljiv, te razlaže da ako se doista ništa ne može kazati o Bogu, te o besmrtnosti duše da tada i tvrdnja da se ništa ne može kazati i znati tvori istinu samu, koja je u kontradikciji sa sadržajem same tvrdnje!

Papa dalje kaže: *Ako, dakle, u teoriji priupustim agnosticizam, moram se u praksi odlučiti između dvije mogućnosti: živjeti kao da Boga nema ili živjeti kao da ga ima i kao da je mjerodavna stvarnost moga života. Postupim li na prvi način, praktički sam zauzeo ateističku poziciju i možebitnu neistinitu hipotezu učinio osnovicom čitava svoga života. Odlučim li se za drugi izbor, opet se krećem u čisto subjektivnoj vjeri. Pitanje Boga je neizbjegno, ono ne dopušta suzdržanost glasa.*



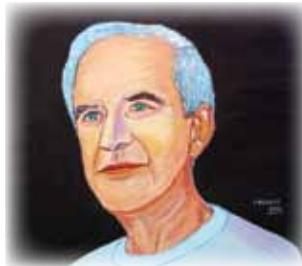
do kraja ne(s)poznati Bog, ili, kako kaže K. Rahner, *Apsolutno Otajstvo*, koje nikada nećemo potpuno dokučiti, ali koje nas u našoj egzistenciji obuhvaća i omogućuje našu spoznaju. Bog se spoznaje tamo gdje ga se spoznaje kao neshvatljivo otajstvo, a religiozna spoznaja nije tek razumsko ovladavanje spoznatim, nego ponajprije razumska predanost tome otajstvu u ljubavi.

Iz ovog kratkog prikaza možemo zaključiti da je agnosticizam daleko složenije uvjerenje nego što se to može iščitati iz medijske i govorne uporabe toga pojma i da može imati dalekosežne posljedice, te stoga predstavlja nezaobilazan izazov teološkom promišljanju i vjerničkoj praksi. Agnosticizam je zapravo jedna vrsta nesigurnosti i neodlučnosti da se doneše odluka u prilog ili protiv Božjeg postojanja. No, dok je objektivno kao takav neprihvatljiv iz perspektive katoličke teologije, potrebno je imati u vidu sveukupnost subjektivnih uvjetovanosti koje su neku osobu dovele do prihvatanja agnosticizma kao vlastitoga uvjerenja.

U otvorenosti za osobno preispitivanje i razmišljanje moglo bi se završiti riječima pape Benedikta XVI.: “*Pred pitanjem Boga za čovjeka ne postoji neutralnost. On može reći samo da ili ne, i to uvijek sa svim posljedicama i za najbezazlenije stvari života.*”

Pripremila: Tea Mardešić

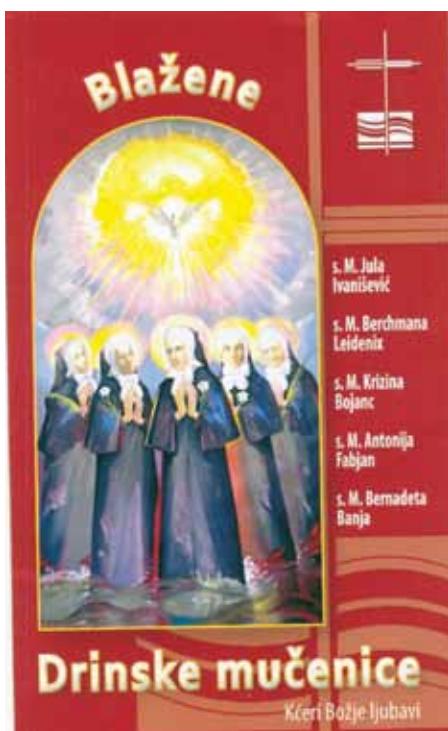
NA TRAGOVIMA SVETOSTI I MUČENIŠTVA



Glas o mučeničkoj smrti sestara družbe Kćeri Božje ljubavi, poznatih kao *Drinske mučenice* nadaleko je raširen od samih početaka. Početkom Drugog svjetskog rata u samostanu Marijin dvor na Palama kod Sarajeva djelovale su sestre Kćeri Božje ljubavi, predstojnica s. M. Jula Ivanišević, Hrvatica (48 g.), s. M. Krizina Bojanc, Slovenka (56 g.), s. M. Berchmana Leidenix, Austrijanka (76 g.), s. M. Antonija Fabjan, Slovenka (34 g.) i s. M. Bernadeta Banja, Hrvatica mađarskog podrijetla (29 g.). Četnici su 11. prosinca 1941. godine svih pet redovnica nasilno odveli u pravcu Goražda, a samostan opljačkali i zapalili. Njihov križni put po hladnoći i snijegu vodio je do Carevih voda i Svjetline, gdje je 76-godišnja starica s. Berchmana, shrvana od puta i svih događanja, odvojena od ostalih sestara i zadržana. Sestre Jula, Krizina, Antonija i Bernadeta odvedene su dalje do Goražda. Četiri dana i četiri noći trajalo je putovanje sestara od Pala do Goražda preko Romanije. Po dolasku u Goražde smještene su u vojarnu na drugi kat. Iste večeri razulareni i pijani četnici provalili su sestrama u sobu i nasrnuli na njih. U obranu vlastitog dostojanstva i čistoće sestre su se otrgle iz ruku napadača i jedna za drugom skočile kroz prozor. Četnici su već ozlijedene redovnice noževima usmrtili i bacili u rijeku Drinu. Sestru Berchmanu su 23. prosinca odveli u šumu kod Svjetline i ubili je pod pračanskim mostom, a od njezina redovničkog odijela šivali su svoje zastave. Oni su po povratku izjavili da je sretno stigla svojim sestrama, a jedan od njih je imao oko vrata njezinu krunicu.

Postupak za beatifikaciju otvoren je 1999. godine u Sarajevu, a tri godine kasnije uspješno okončan. Postupak je nastavljen na Kongregaciji za proglašenje svetih u Rimu. Papa Benedikt XVI. u siječnju 2011. godine potpisao je dekret o mučeništvu Službenica Božjih *Drinskih mučenica*. Time je odobrio proglašenje blaženima s. Jule Ivanišević i četiriju sestara. Beatifikacija je proglašena 24. rujna 2011. u Sarajevu. Ova vijest radosno je odjeknula u hrvatskome narodu na području zemlje mučeništva Bosne i Hercegovine, potom Republike Hrvatske, kao i u zemljama, biskupijama, i župama rođenja i krštenja *Drinskih mučenica*.

Ovaj radosni događaj naše Crkve nije mimošao ni našu župu u Brelima. Poticaj i spremnost našega novoga pastira u župi, don Stjepana Lončara, da i mi budemo sudionici



slavlja u Sarajevu dočekana je i prihvaćena s velikim oduševljenjem. Župnik je s nama tek mjesec dana, pa je to ujedno prigoda da se još bolje upoznamo i zблиžimo. Uistinu, obasjalo nas je kasnorujansko sunce, razgalilo srca i duše netom smo krenuli prema Međugorju i Sarajevu. Vozimo se uspinjući se osunčanim vrletima surog Biokova uz blagoslov izgovorene molitve i zagovor *Drinskim mučenicama* kojima posvetismo i namijenismo naše hodočašće i duhovnu okrjepu. Zadivljujući je prizor pogleda s



vrhova Biokova prema nanizanim otocima „*lijepim vrtima morem plivajućima*“ kako ih naziva A. G. Matoš. Samo ljepota našega krajolika i pejzaža moguće stvoriti ljepotu hrvatskoga jezika i pjesme što se izvija iz grla našega težaka, ali i našega don Stjepana koji poput slavuja klikče prigodnom pjesmom *Nek ti kušin bude stina, al Hrvatsku sine voli* otkrivajući tajne i misterijsku snagu krša koji djecu svoju veže uljem masline, vinom loze, ljubavlju ružmarina, slavom lovoričke i mirisom brnistre. Penjući se u jednom trenutku pomislim Bože, *tko će izgraditi stepenice vitke da se popnemo čisti, vedri i neokaljani do Tvojih visina? Što su ove visine u našim vidokruzima i obzorjima prema nedohvatnim Tvojim prostranstvima?* Odgovore ćemo pronaći u onima koji su tu pored nas, treba ih samo poslušati, pružiti im ruku i prihvatići glas potpore i ohrabrenja. Kad si na vrhovima planine onda si nekako bliže Bogu, osjećaš Njegovu tajanstvenost i sveprisutnost. Pjesma i krunica iz don Stjepanova grla ne presušuje. Zagledani u širine i ljepote obzorja što se širi pred očima sa visina vrgorskog Matokita i turske kule u kojoj je nenadmašni Tin okružen „*okamenjenim morem*“ i očaran „*malenim mjestima srca moga, spomenkom dragim surog Biokova*“ zavatio jadikujući nad neznatnošću i prolaznošću čovjekovom „*O, Bože, žeže tvoja riječ, i tjesno joj je u grlu, i željna je da zavapi, pa nek' sam krikes na brdima, pa nek' sam dah u plamenu*“. Otkrivaju nam se nepregledna polja i nanizane, poput biserne ogrlice, uređene kuće „*malenih mesta moga zavičaja*“. Izazvan ljepotom krajolika i dotaknuvši hercegovačko tlo, don Stjepanovo grlo spontano poče izvijati Thompsonovu *Lijepa li si*, i Bulićevu *Hercegovinu*. Otkrivamo da je Hercegovina odnedavna novi don Stjepanov zavičaj. On je pod vrletima mitske i hajdučki opjevane Vran planine sebi izgradio dom za odmor. Samo da se ne odmetne u hajduke i pravi društvo glasovitom Mihovilu Mijatu Tomiću! Društvo mu pravi i Diva Grabovčeva i njezin spomenik na Vran planini koji svjedoči za sva vremena o čestitosti, čistoći i dostojanstvu žene iz tih krajeva, koja će radije izabrati mučeničku smrt, nego li se prepustiti okrutnom porobljivaču i neprijatelju! Kako li ju

lijepo opisa Ivan Aralica u romanu *Graditelj svratišta!* Poput *Drinskih mučenica!* Žene za primjer! Nadamo se da ćemo s našim don Stjepanom posjetiti taj kraj i uživati u hercegovačkim planinama! Pozdravljajući Hercegovinu, njezinu ljepotu i radišne ljudе približavamo se njezinom srcu i duši – Međugorju, prvoj postaji našeg hodočašća. Pozdravljamo ga i Majku Božju, *Kraljicu mira* pjesmom i himnom koju je napisao i uglazbio fra Stanko Vasilj:

„*Došli smo ti majko draga
Sa svih strana ove zemlje
Donijesmo ti jade svoje
I u njima svoje želje.*“

„*Pogledaj nas utješi nas
Svoje ruke stavi na nas
Svome sinu preporuči
Majko mila moli za nas*“

Unatoč obiteljskim vezama ne uspijevamo dobiti termin za misu u svetištu Kraljice mira (neprikladno je vrijeme oko 14 h, a uz to stigli smo bez najave i rezerviranog termina). Unatoč vrućini i popodnevnom odmoru oko i u samom svetištu je hodočasničko mnoštvo sa svih strana i meridiana. Misu smo uspjeli održati u kapelici *Majčinog sela*, koje je hvale vrijedan projekt fra Svetozara Kraljevića; naime, u zajednici skrbe za nezbrinute i nezaštićene žene, majke i djecu.

Ojačani i duhovno okrijepljeni vozimo prema Neretvi kroz nepregledna polja i vinograde *Kamenog vina*. Sruba platoa i svrha kanjona ukaza se pred nama veličanstven prizor s vijugavom rijekom. Bljesnula je kao *Modra rijeka „iza gore, iza dola, iza sedam iza osam i još dalje preko gloga, preko drače, preko žege, preko stege. Ima jedna modra rijeka, široka je, duboka je, valja nama preko rijeke, tisuć’ ljeta duboka je.“* (M. Dizdar). Valja nama preko rijeke! S obje strane zagrlila je nepregledna polja vinograda i nasada. „*Bože koje li lipote*“. „*Kad Neretva k moru krene, Ti se tada sjeti mene, mojoj pjesmi budi tema, za sve one kojih nema*“ – opet je don Stjepanov neumorni glas blagoslovio ovo božansko djelo i ljepotu. Vozimo prema Sarajevu, a Neretva nas stalno prati i gotovo dodiruje umivajući nas svježinom i žuborom. Čas poskakuje i trči stješnjena uskim planinskim klancima, a čas se raširi i razlijeva zaustavljena branama hidrocentrala. Ostavljamo je kod Konjica koji se propeo među vrletima Igmana i Ivan planine. Prolazimo kroz glasoviti tunel za koji je car Franjo Josip I. davao kilogram zlata za jedan metar probijenog tunela, nakon što su se graditelji požalili da ga je nemoguće probiti. Istodobno iz don Stjepanova grla probi se pjesma „*Moj Ivane, pobratime mio jes i’ skoro na Kupresu bio, jel’ kupreško polje uzorano, jel’ na njemu žito posijano?*“... dakako uz zdušnu potporu cijelog autobusa, kao i kod svih ostalih pjesama i molitava. U večernjim satima stižemo u blještavim svjetlima obasjano Sarajevo, naravno i njega pozdravlja don Stjepan pjesmom „*Kad ja podoh na Bembašu na vodu*“. Nema izgleda pjesme koju on ne može pjevati. Prava mala enciklopedija! Smještamo se u hotelu Park u Vogošći te potom odlazimo u obilazak grada i na Baščaršiju. U kratkoj šetnji od Baščaršije do katedrale susrećemo brojne don Stjepanove kolege i subraću koji su pristigli u Sarajevo iz svih krajeva BiH i Hrvatske. Pred katedralom susrećemo požeškog

biskupa Škvorčevića i fotografiramo se. Na Baščaršiji se krije pimo čevapima u somunu, ali bez alkohola! No, nadoknađujemo to donekle krijepeći se čašom piva i tipičnim bosanskim humorom s konobarom u baru predvorja hotela koji je na narudžbu naše poetese Hrvoslave da joj doneše sok od ananasa odgovorio da im nije rodio ove godine! Ostao je dojam da je to neki drugi svijet i vilajet, napose zbog nepoznatog jezika, te čudno odjevenih i zabrađenih mladih ljudi koje smo susreli i čuli na Baščaršiji. Sarajevo se smjestilo duž Miljacke, a gotovo na svakom koraku su između kuća kameni turbeti i nišani. Pola stadiona na Koševu „zasađeno“ je nišanima (nadgrobni spomenici) a s lijeve strane prema Vogošći je glasovito groblje Bare koje se našlo i u don Stjepanovom repertoaru *o Hakiji koji se neće nikada vratiti, jer mu je presudila čakija.*

Na jutarnjem, rosom okupanom suncu bijele se kameni turbeti i nišani kao labudovi. Mi žurimo prema Zetri, jer očekuje se mnoštvo hodočasnika. Ulazimo u dvoranu oko devet sati i hvatamo zadnja slobodna mjesta na tribinama – dva sata prije početka euharistijskog slavlja! Nestrpljivo očekujemo vrhunac našega hodočašća. Cijela dvorana je neprekidno u pjesmi i molitvi. Impozantan je prizor ispunjene dvorane koja blješti u crvenim bojama mučeništva, s brojnim zastavama raznih država, vijore se župni barjadi, puno je vjernika u živopisnim narodnim nošnjama, a crvene rupce



ima hodočašničko mnoštvo iz BiH, Hrvatske, Slovenije, Mađarske, Austrije, Poljske, Češke, Slovačke, Albanije, Njemačke, Švicarske, Engleske i Brazila. Preko dvadeset tisuća hodočasnika u Olimpijskoj dvorani Zetra! U koncelebriranom euharistijskom slavlju sudjelovalo je preko trideset (nad)biskupa, više od četiri stotine biskupijskih i redovničkih svećenika i preko sedam stotina redovnica, a najviše njih iz družbe sestara Kćeri Božje ljubavi s vrhovnom poglavicom

s. Lucynom Mrockem iz Rima. Papin izaslanik Angelo Amato, pročelnik Kongregacije za proglašenje svetih pročitao je odluku pape Benedikta XVI. da se pet službenica Božjih iz družbe sestara Kćeri Božje ljubavi, u narodu poznatim pod zajedničkim imenom *Drinske mučenice* s. Marija Jula Ivanišević, s. Marija Berchmana Leidenix, s. Marija Krizina Bojanc, s. Marija Antonija Fabjan i s. Marija Bernadeta Banja odsada naziva blaženicama i da se svake godine na dan njihova rođenja na nebo, petnaestoga prosinca, može slaviti njihov spomandan na mjestima i na način kako je to određeno kanonskim propisima. Pritom je iza oltara otkrivena slika novih blaženica koju je naslikao akademski slikar Ante Mamuša. Završetak obreda proglašenja bio je iznimno znakovit i potresan. Sestre redovnice družbe Kćeri Božje ljubavi iz BiH, Hrvatske, SAD-a, Poljske i Brazila u nedostatku moći blaženica donijele su uz oltar dva svijećnjaka, posudu s vodom iz rijeke Drine, kopije izvornih dokumenata iz arhiva družbe, pepeo sa zgarišta spaljenog samostana i ciborij pronađen na ruševinama porušenog samostana. Služba riječi čitana je na jezicima blaženica: hrvatskom, slovenskom, njemačkom i

mađarskom, a molitvu vjernika izrekle su redovnice iz Hrvatske, Slovenije, Austrije, Mađarske, Engleske, Brazila i Poljske. U propovjedi kardinal Amato je istaknuo da je mučeništvo pet redovnica družbe kćeri Božje ljubavi „*tragična ali slavna stranica Crkve Katoličke u plemenitom narodu Bosne i Hercegovine*“. Njihova pobjeda ima značenje mučenika prvih stoljeća. Njihovo djelovanje vezano je uz Marijin dom, samostan katoličkih redovnica koji postoji na Palama kod Sarajeva od 1911. godine. Vrlo brzo postaje poznat po djelima ljubavi prema svima, djeci i potrebitima svih jezika i vjera, katolicima, pravoslavnima, muslimanima... Mučenički je scenarij vječna borba između Boga, izvora zajedništva, ljubavi i života i neprijatelja Božjeg izvora, zla, neprijateljstva i smrti. Pred sudom povijesti pet slabašnih i nezaštićenih žena postadoše jaki heroji i pobjednice u zaštiti njihova redovničkog identiteta i dostojanstva žene. Čovjek se može oduprijeti svakome zlu i goloruk, ako je ojačan samo vlastitom vjerom u Boga. Na pakao koji stvara čovjek u gulazima, logorima, mučilištima i ratovima mučenik odgovara prizivom raja, mira među narodima, ljudskog i bratskog zajedništva, te očitovanjem Božje snage u oprštanju, ljubavi i molitvi za svoje krvnike. Na završetku euharistijskog slavlja u zahvali je glavna sestra družbe Kćeri Božje ljubavi istaknula da su blaženice ostvarile karizmu družbe: Ljubav nevidljivoga Boga činiti vidljivom svim ljudima konkretnim djelima ljubavi prema svima potrebitima bez obzira na njihovu vjersku i nacionalnu pripadnost. Slavlje je završeno himnom *Tebe Boga hvalimo*.

Ovih pet sestara svjedoče i postaju iznimni uzori vjernosti Bogu i djelotvorne ljubavi prema bližnjemu. Vjerujemo da će njihova prolivena krv biti sjeme novih kršćana i novih duhovnih zvanja. Postale su moćne zagovornice u svim potrebama, a napose u teškim životnim kušnjama i pogibeljima. Njihova beatifikacija je milosni dar cijeloj Crkvi, napačenom hrvatskom narodu, napose u BiH te cijeloj družbi kojoj su pripadale. Svojim podrijetlom i svojim poslanjem pokazale su konkretnu i univerzalnu širinu kršćanskoga srca koje ne poznaju ljudske granice.



Ispunjениh srca, velikih kao viganj i puni dojmova i nezaboravnih trenutaka proživljenih u Zetri, danas najvećoj crkvi u BiH, kako reče u riječima zahvale kardinal vrhbosanski Vinko Puljić, uputismo se natrag prema Mostaru i Brelima. Usput smo se lijepo okrijepili, objedovali i odmorili u hotelu *Delmium* u Stupu pored Sarajeva. Nema velike neizvjesnosti i iščekivanja kao pri dolasku, ali ne nedostaje nam šale, viceva, pjesme i molitve. Neretva se u predvečerje i sutan ukazala novim svjetlom i odbljescima, a napose je u Mostaru zalazeće sunce osvijetlilo sto sedam metara visoki zvonik crkve *Sv. Petra i Pavla*, koji dominira mostarskim nebom. U njezinom krilu napravismo i mali predah uz kratku šetnju do Staroga mosta koji je u neposrednoj blizini. Vozimo se kroz kršnu Hercegovinu prema Brotnju, poznatom u svijetu po vinogorju i Međugorju. „*Tko na tvrdoj stini svoju povist piše, tom ne može nitko prošlost da izbriše*“. Nisu uzalud naši pređi uklesali svoje prve

riječi u kamen, kamenom su gradili i spomenike i kuće da odolijevaju zubu vremena, vatri, maču i kopitu. A tek umijeće zidanja suhozida! Bezbroj krvavih žuljeva i potoci znoja za nenađmašnu kulturnu baštinu u svijetu. „*Tempus edex, homo edacior*“ napisa glasoviti V. Hugo. Vrijeme je slijepo, a čovjek traje u naplavinama i građevinama vlastitoga taloga. Da bi nakon toga umoran i pomiren s Bogom i ljudima legao i pokrio se golemlim kamenom na kojem napisao oporuku i zavjet: „*Bože, davno ti sam legao, i vele ti mi je ležati*“, a onaj pored njega koji je sa svima dijelio i nedaće i patnje i dobro i ljubav i prijateljstvo uklesa slovo:

„*Nikada mnogo ne imah...*

Nikada ništa nesti...

A dijelih...“

Naučiše nas o svemu, o ljubavi, darivanju, plemenitosti i požrtvovnosti, odgojiše nas u kršćanstvu i domoljublju. Iz ovih krajeva odlazilo se diljem svijeta trbuhom za kruhom. Iz Hercegovine se naseljavala Slavonija, Dalmacija, Sjeverna Hrvatska, Zagreb, Europa, Amerika pa i daleka Australija. „*Hercegovina sve naseli, a sebe ne raseli*“ uzrečica je s kojom žive ljudi ovih krajeva. Tu se rijetko gasila vatra na ognjištima. Rađalo se i umiralo, ali uvijek više rađalo. Ljubav prema rodnoj grudi je na poseban način ukorijenjena u ovim krajevima gdje rastu loza, smokva, kamen i drača. „*Svake noći za te Boga molim, pivajući kamenu i drači, nemoj sine nikud ići, tvoj je kamen maslina i drača*“. Opet je naš don Stjepan pjesmom proslavio Kršni zavičaj. Nižu se kilometri, izmjenjuju se slike i asocijacije. Nebo se osulo zvijezdama, a tu neposredno blizu nas s desne strane u Drinovcima rađali su se stihovi „*Čovječe, pazi da ne ideš malen ispod zvijezda*“! Zvijezde osvjetljavaju vijugavu *Dalmatinu* kojom se vozimo od Vrgorca do Šestanovca. Kako je lijepo obujmila cijelo Biokovo s osojne strane ispruživši se uz njegove skute. Bijela kamena zmija vijuga kroz kadulju, draču, grabovinu, hrašće i jasenje. „*Svaku stopu ove zemlje jubi, kad odrasteš voljeni moj sine*“. Pjesma ne prestaje unatoč vidljivom umoru, a ponetko već drijema ili spava. Eto nas napokon na Dupcima i u Brelima, odahnusmo i uzdahnusmo od olakšanja i želje da se napojimo zraka jadranskoga. A mi danas istinski napojismo naše žedne duše s nepresušnjog izvora mučeništva *Drinskih mučenica*, obogatismo se novim spoznajama i susretima, za što ponajprije zahvaljujemo dragom Bogu, ali i našem don Stjepanu na poduzetnosti i požrtvovnosti. Jednom riječju – bilo je nezaboravno!

Zdravko Pervan



BLEIBURG 2011.

*Na kamenu tvrdom, o tom slova pišu,
Od stoljeća 7. tu Hrvati dišu...*

Hrvati su jedan mali narod koji na ovim prostorima obitava još od 7. stoljeća, i nikada nije težio nečem drugom doli uspostavljanju slobodne hrvatske države u kojoj će se poštivati kultura i jezik njezinog naroda.

Kroz cijelu našu povijest ponavljaju se ista žrtva i ista patnja zbog težnje većih sila da se hrvatski narod bori za njihovu ideologiju i da zbog slabog gospodarskog i geostrateškog položaja zaniječe sam sebe.

Jedna od najvećih tragedija zbila se 15. svibnja 1945. godine u Bleiburgu. Kako bi i naša župa i naše mjesto odali



počast žrtvama tog nemilog događaja, pet članova naše župe pridružilo se hodočasnicima iz Makarske i Zagvozda u organizaciji don Ante Žderića kapelana župe Sv. Marka i g. Žarka Klapirića.

Na put smo krenuli u petak, 13. svibnja 2011. oko 13 sati. U večernjim satima smo stigli u jedno od najpoznatijih marijanskih svetišta, Mariju Bistricu. Nakon večere smo posjetili crkvu koja je posebna po tome što ima crnu Majku Mariju, te smo prigodno obišli i postaje

Križnog puta napravljene u prirodnoj veličini.

Drugi dan smo nakon doručka krenuli u Bleiburg na sv. Misu za poginule u toj tragediji za koju su krive sile pobjednice, a najviše Englezi koji su izručivanjem Hrvata htjeli osigurati egzistenciju Jugoslavije u ulozi njihovog nadzornika i žandara na Balkanu.

Dokazi nam jasno govore da do takve tragedije nije došlo slučajno zbog nekakve zbrke ili previda, već je ona bila sustavno pripremljena i izvedena. Uz pomoć hrvatskih komunista uspjelo im je izvršiti genocid nad hrvatskim narodom, a Hrvatsku pretvoriti u najveći europski zatvor. Progon Hrvata i stalno uništavanje Hrvatske potrajalo je sve do uspostave samostalne i neovisne Republike Hrvatske. Žrtve Bleiburga nikako nisu bile žrtve rata. Bile su to žrtve komunističke diktature i likvidacije, žrtve Engleza koji su izručili goloruke ljudi znajući što će s njima biti.

Što se tiče izdajnika koji su se našli unutar naše zemlje – to je stvar prošlosti. Ruka pravde, ruka osvetnica našeg naroda dostigla ih je već ogromnu većinu, a samo jedan mali dio uspio je pobjeći pod krilo pokrovitelja izvan naše države. Ta manjina neće više nikada gledati naše divne planine, naša procvjetana polja. A ukoliko bi se to ipak dogodilo, trajalo bi samo kratko vrijeme.

(Titov govor u Ljubljani, 26. svibnja 1945., I. Ott, Ukradeno djetinjstvo)



Nakon svete Mise na bleiburškom polju gdje je bilo i svečano otkrivanje spomenika hrvatskom dušobrižniku Vilimu Cecelji, krenuli smo zapaliti svijeće hrvatskim mučenicima dva kilometra dalje na groblje gdje im je podignut spomenik.

Iako je dan bio lijep i sunčan, u srcima



svih prisutnih bila je velika tuga i bol, a u očima suze.

Međutim, sutradan se nebo sručilo na zemlju, a mi krenuli put jame Jazovke u kojoj *počivaju kosti hrvatskih mučenika, tisuće žrtava komunističkog zločina, ranjenika zagrebačkih bolnica, zarobljenika logora iz Samobora, Karlovca, Slunja, Kerestinca, Jastrebarskog – nevinih žrtava hrvatskog Križnog puta.* Zakoračili smo u šumu čija stabla su krošnjama dodirivala

nebo i za lijepa vremena branila ulazak sunčevim zrakama, a mahovina prekrila njihova debla i stijene. Blatnjava staza, vlaga i hladnoća tjerale su jezu u kosti da smo na trenutak poželjeli pobjeći natrag. Što smo zalazili dublje u šumu, tuga je bivala sve veća, a spoznaje koje imamo o Jazovki postale su još strašnije kad smo stigli do samog otvora jame. Strahota... Kako su mogli...? Svako pitanje i svaki komentar su suvišni. Dovoljno je reći ono što piše na ploči pored jame:

Bože, oprosti im, znali su što čine!



Pomolili smo se za duše naših mučenika, zapalili svijeće polako krenuli natrag.

Zaustavili smo se u Sošicama, objedovali kod iznimno gostoljubivih časnih sestara i obišli grkokatoličku župu sv. Petra i Pavla (koja se spominje 1746. godine, a crkva je građena od 1750. do 1775.) gdje nam je don Ante održao sv.



Misu. Nakon toga smo se puni dojmova zaputili svojim kućama.

Vanja Sokol

POSJET GRADU HEROJU

Nada ne mari za vrijeme; ona i ljubav jedine su koje ga mogu pobijediti i podčiniti sebi što jednostavno znači – nikad nije kasno. Sve se stigne, sve se pogreške ispravljuju i ništa ne prolazi u nepovrat kao što i ništa nije tako daleko da ne bi bilo dostižno.

Svakodnevnim rječnikom rečeno, vrijeme liječi sve rane, vrijeme je to koje nas tjera na zaborav. Ali, ipak ima stvari, ima događaja koje vrijeme ne može izbrisati. Studeni, ledeni 18. studeni 1991. godine ponavlja se već puna dva desetljeća. I kao da ta studen nikako ne jenjava nego je sve jača i jača. Dvadeset godina nakon nemilosrdnog uništavanja jednog grada, nakon neljudskog, barbarskog odnosa prema čovjeku i kulturi, ništa se nije promijenilo, ništa se nažalost nije dogodilo što bi izbrisalo ružna sjećanja na taj kobni dan.

Na 20-u obljetnicu pada Vukovara odlučili smo sa svojim župnikom don Stjepanom krenuti u posjet tom gradu heroju kako bismo barem na taj dan pokazali njegovim stanovnicima da smo s njima, da nisu sami i da nisu zaboravljeni, barem ne od nas malih ljudi. Putovanje smo započeli u četvrtak, 17. studenoga, oko 22 sata. Put je bio dug i naporan zbog prevelike i guste magle koja je, što smo više odmicali od Brela, a bili bliže Vukovaru, bivala sve gušća. Na putu nismo bili sami, autobusi ispred nas, autobusi iza nas, cijela Hrvatska krenula je u istom smjeru.

U petak, 18. studenoga 2011., u 8 sati ujutro stigli smo gotovo do najistočnijeg grada Lijepe naše. Zapravo, kao da smo stigli na sam kraj svijeta. Postali smo jedna kap u rijeci od 50 tisuća ljudi, zaognuti teškim plaštem guste magle s bremenom misli na događaje iz '91., zaplovili smo ulicama još uvijek razrušenog grada. Sablasna tišina odzvanjala je ulicama grada od bolnice do Memorijalnog groblja. Gotovo šest kilometara prešli smo koračajući u **Koloni ponosa** u kojoj si mogao čuti samo svoje vlastite misli. Niti svijeća do svijeće cijelim putem, niti toplina u srcima svih nas nisu uspjeli ublažiti hladnoću koja je izlazila iz svake rupe koju je granata učinila u zidu, iz svakog oronulog i zatrpanog dvorišta, iz svake ruševine, hladnoću koja je, kažu, bila kao i na sam dan pokušaja potpunog uništenja grada. Kao da je sam dragi Bog htio da svi mi danas, nakon toliko godina, osjetimo barem tim dijelom kako je bilo toj djeci i tim majkama, tim starcima, kako je bilo bolesnima i nemoćnima, kako je tek bilo hrabrim sinovima i očevima koji ih nisu više mogli zaštiti i spasiti.

Je li kasno sada misliti o tome? Ima li smisla govoriti o bliskoj prošlosti samo jednom godišnje i očekivati da će život sam po sebi zacijeliti zadobivene rane? Ne, nije kasno, trebamo svaki dan svoje misli uputiti u tom smjeru, jer sve živi dok se i jedan jedini čovjek sjeća, dok žive uspomene. Oživljene svakodnevno mogle bi nas pokrenuti da češće posjećujemo taj grad, da mu na sve načine pomognemo da ponovo stane na čvrste noge, da mu vratimo život i stari sjaj.

Umorni i ozebli, srca ispunjenih tugom, nakon svečane sv. Mise za sve poginule branitelje, u večernjim satima napustili smo grad i krenuli u Vinkovce.

Sljedeće jutro osvanulo je jednako hladno i maglovito. Nakon doručka krenuli smo u Osijek. I ovaj grad je odisaо tišinom, duduše bez tragova granata, ali s tek pokojim prolaznikom na ulici. Najprije smo posjetili staru baroknu crkvu Sv. Mihovila u kojoj je don Stjepan održao svetu Misu nakon koje nas je ugostio tamošnji župnik. Razgledavanje grada je bilo kratko jer nas je magla onemogućavala u tom naumu pa smo se uputili na ručak u restoran *Galija* na brodu-splavi na Dravi. Tu smo se konačno malo opustili uz pokoju šaljivu anegdotu nekolicine naših suputnika.

Poslijepodne smo proveli u razgledavanju prekrasne đakovačke katedrale i uputili se prema Brelima. Međutim, nismo mogli zaobići župu Sv. Antuna u Podvinju nadomak Slavonskog Broda, gdje smo posjetili patera Antu Šiška koji je već godinama breljanski gost kojeg rado vidimo i čujemo kao propovjednika i u našoj župi u ljetnim mjesecima. Kod njega smo se okrijepili prekrasnim slavonskim kolačima i pićem, pa mu se i ovim putem zahvaljujemo na tako toplom gostoprimstvu.

Puni dojmova i uz Božji blagoslov, smjestili smo se u autobus, i uz pjesmu i šaljive priče nastavili put do svojih domova sa željom da nam posjet gradu Vukovaru postane tradicija i moralna obveza.

Vanja Sokol



VUKOVARSKA MAGLA

Jutro me u šutnji zateklo
Tiha bol se zgrčila u kutu usana
Šutnja se spustila na ovaj grad i na me
A ja nemam prava suze roniti
Ovo nije vrijeme za jadikovke

Samo želim umiti lice suzama Vukovara

Jesenska tišina nijemo civili
Nebo je negdje daleko, daleko...
U glavi mi odjekuju zloslutne sirene
Padaju bombe; granate čujem
Slušam prestravljenia kako se smrt glasa

A ja samo želim umiti lice suzama Vukovara

Sretoh ljude kojima su Radost ukrali
Gdje li je sin, gdje li je brat, a gdje tata
Koliku bol trpi još uvijek nečija mama
Svijeća do svijeće, suza do suze
Kroz maglu nijemi plać grada odzvanja

Samo želim umiti lice suzama Vukovara

Tiho se nepregledna kolona vuče
Cesta poput pustih obećanja izlizana
U svakom kutu vidim samo ranu
Bol naslućujem u ruševinama zgrada
U golin krošnjama tjeskoba caruje

A ja samo želim umiti lice suzama Vukovara

Odzvanjaju koraci u vukovarskoj koloni
Tuga je u gustoj magli zaspala
Niz lice se gorka suza kotrlja
Dok osluškujem bol što kruži oko bijelih križeva
I tražim nadu u nečijim suznim očima

Samo želim umiti lice suzama Vukovara

A ovdje gdje oblaci mirišu na more
Sunce nije nikad toplije bilo
Dopuštam sreći da mi ponovo priđe
I pitam se, hoće li ikada doći dan
Kad će se njihova tuga u osmijeh pretvoriti

Umila sam lice suzama Vukovara

Rašeljka

OČENAŠ ZA VUKOVAR

Njih pet tisuća pošlo je za Tobom
ogladnjeli
darovao si im Riječ života
nahranio ih kruhom i ribama
učinio ih svjedocima djelotvorne ljubavi

Oče naš koji jesi...

Izvedi narod moj iz pustoši besmislena umiranja
Kruh naš svagdanji daj nam danas
Jučer smo ga blagoslovom darivali
danас мој народ без ognjišta
bez kruha bez odjeće
sveti Tvoje ime i zaziva Tvoju darežljivost
i milosrđe
na cesti maglenoj bez povratka
Oče ne razumijem
zvijezde su previsoko
žrtva Sinova Ti križa
u ovom času mi je neshvatljiva,
a križ je uspravan i
još uvijek stoji na Golgoti hrvatskoga neba

U nama još živi rana Vukovara

Otpusti nam duge naše
na ovoj cesti stradanja nevinoga puka
previše krvi je zarumenilo zore uzaludnih nadanja
avetinjsku kolonu
prekrila je zlokobna magla
kosti su se rasule

Izvedi narod svoj Gospodine
Ne uvedi nas u napast

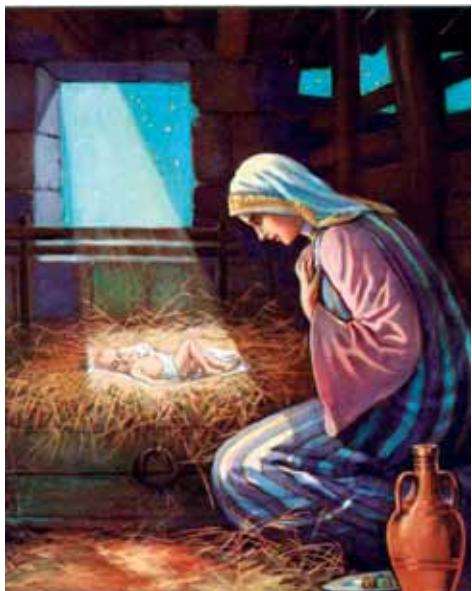
Mržnja nije naše nasljeđe i baština
jer si nas životom zazvao
Amen !

18.11.2011
ROZA BRKUŠIĆ - HRVOSLAVA

MOLITVA

Ti si Bog jedini
Ti – naš Bog.
Prije no što podosmo k Tebi
Ti si nam bio blizu.
Ti si u nama
veći od nas,
vječni, nevidljivi
ti živiš u nama.
Ti si Bog jedini,
Ti – naš Bog.
Odabrao si biti ovdje s nama.
Mi Te slavimo i uzdižemo,
Tebe koji nas voliš
i u kojem ima ljubavi
za sve ljude.
Mi Ti zahvaljujemo.
Ti prihvataš naš glasni vapaj
i prihvativ ćes da te molimo
osobito ove noći,
uvijek i ponovno,
za istu zbilju –
za mir i za ljubav!

Lidija Tomaš



ZORNICE

Zadnji odsjaj zvijezda na nebu
polako krati nam noć,
a rano jutro tišinom ogrnuto
donosi blagi mir.

Sjajna crta na obzorju
najavljuje novi dan,
dok nas glas zvona
u susret Tebi zove.

Otvaramo Ti srca svoja
i kroz tišinu molitve
korake Ti čujemo.

Osluškujemo Tvoj glas,
kao svjetiljke mudrih djevica
pokušavamo svijetliti,
svoje Ti novo lice pokazati.

Želimo Tvoje Nebo u srcima otkriti,
štalicu Ti od ljubavi pripremiti,
da s velikim ushitom
naše čekanje propjeva.

Završna pjesma se ori
Ti dolaziš i mi Te jasno vidimo
u dječjim očima pokraj sebe.

Rašeljka



TVOJE IME

Ime je twoje napisalo dijete
nevinim očima na zvjezdanom svodu
i orisalo ga na laticama cvijeća bojama ljubavi
opojnim mirisima ljepote
u njedrima zemljinim

Ime je twoje utisnula stopa dječaka
na pješčanom sprudu
u razigranim bjelutcima

Ime je twoje ispisano u pjeni
vječno raspjevanog
nemirnog morskog vala
zanesenog himnom
slavi twoje neizmjerne
nježnosti

Tvoje je Ime urezao ribar
u mrežu svojih predaka
baštinjenu stoljećima za bogat ulov

Imenom tvojim su ozelenjene krošnje
probuđenog borja na obalama našim

Cvrkut ptica u letu
po nebeskim prostranstvima
nevidljivim slovima
ispisuje twoje Ime
I vjetar u lelujanju prpošnome
u sjaju kristalnog svanuća
raznosi radost tvoga Imena

U svagdanu našega življenja
u buđenju zora i raskoši jutara
u predvečerjima
i zvjezdanim noćima
baš svugdje
u neslućenim daljinama
razasuta su Nevidljivi
slova tvojega Imena

ROZA BRKUŠIĆ - HRVOSLAVA

ANTUN MIHANOVIĆ – LIJEPА NAŠА DOMOVINA (uz 150-u obljetnicu smrti i 120-u obljetnicu himne)

Kad je 1835. godine počela izlaziti u Zagrebu Gajeva „*Danica horvatska, slavonska i dalmatinska*“ Antun Mihanović postaje jedan od prvih suradnika. U 10. broju *Danice* od 14. ožujka 1835. godine objavljena je najuspjelija pjesma budnica *Horvatska domovina* ispjevana u bogomdanom trenutku rodoljubnog nadahnuća i pod snažnim dojmovima hrvatskog preporoda.



Antun Mihanović rođen je 10. lipnja 1796. godine u Zagrebu, na tadašnjem donjogradskom trgu Harmici, sadašnjem Trgu bana Josipa Jelačića. U rodnom gradu pohađao je gimnaziju, a 1815. godine završava na zagrebačkoj Pravoslovnoj akademiji pravo. U doba hrvatskoga narodnoga preporoda pridružuje se plejadi hrvatskih preporoditelja i kulturnih pregalaca. U Rijeci je obnašao dužnost gubernijskog tajnika. Iz Rijeke je poslao Gaju tekst *Horvatske domovine*. Potom stupa u državnu diplomatsku službu, gdje je bio ministarski savjetnik i konzul u Beogradu, Solunu, Smirni, Carigradu, Odesi i Bukureštu. Nakon umirovljenja provodi posljednje godine života u Novim Dvorima pokraj Klanjca, u starom i donedavna uščuvanom dvorcu što ga je kupio od grofovske obitelji Erdödy. Tu je

pjesnik 14. studenoga 1861. godine umro i pokopan. U ladanjskoj idili i pitoresknoj slici Hrvatskog zagorja Mihanović je u poetskoj viziji ugledao i opjevao svoju „*horvatsku domovinu*“, cijelu Hrvatsku: šume, polja, planine, ravnice, rijeke, more i nebo. Tu je čuo i osjetio domovinski glas zemlje, idilične i čemerne. U pastoralnom krajoliku među Sutlom i Klanjcem u blizini Gupčeva sela osjetio je Mihanović glas teške, kmetske, težačke grude i blagih zagorskih brjegova. Pišući *Horvatsku domovinu* u Rijeci osjetio je tužnu elegiju junačkog i tragičnog Grobničkog polja i frankopanskog Grobnika. Shvatio je prkos i simbole frankopanskih gradova Trsata i Kraljevice kao i ponos uskočkoga Nehaja. Čuo je kroz velebitske stijene zalatalu jeku tužnog zova galijota na pučini i sirenu mora Jadranskoga. Slušao je jadikovku majke Margarite, tužniju od suza nesretne Niobe. Kroz obredni šapat glagoljice osjetio je drevni glas naroda i zemlje, otuda i njegovo znanstveno zanimanje za starohrvatske glagoljaške spise kao što su *Zografsko evanđelje* i *Homilijar*. Njegov pogled i misli lutali su od visoke Učke kroz arkadijski krajolik Zoranićevih *Planina* do kraljevskog Nina, Bijaća i Solina i sve dalje preko poljičke glagoljaške djedovine do pastoralne Gundulićeve Dubrave. Mihanović je domovinu predocio kao biće, ona postade osoba rujnih lica i

silnih uđa u ritmu žetve, škripanja natovarenih kola, u mirisu kućnog ognjišta i zujanju vretena, u radosti kolijevke i u tuzi groba, u pjesmi mladosti i u strahu molitve za sve one daleko od doma na protuturskoj mrtvoj straži. *Horvatska domovina* je ponajprije himna zavičaju, idilska simfonija ladanjskog kraja, pjesma naše brazde, naših polja, zlatnog klasja, vinorodnih brjegova i lijepih vidika koji s tokom dviju rijeka, Save i Drave nestaju u panonskim daljinama.

Pjesma ima četrnaest strofa, a tematski ima sedam cjelina, zapravo sedam darova domovine poput sedam darova Duha Svetoga, što upućuje na biblijsku simboliku. U prvoj cjelini opjevana je ljepota krajolika, druga pjeva o našem čovjeku i ljudima, treća veliča rad i vrijedne ruke, četvrta veliča raspjevanost i mladež, peta slavi prošlost, šesta pjeva o spremnosti da se borbom stekne sloboda i sedma pjeva o beskrajnoj ljubavi prema rodnoj grudi. Rodoljublje u ovoj budnici nije ratničkog, buntovnog, militantnog duha. Sva njezina bojovnost je u osluškivanju čemernih tonova i „turobnog jauka“ koji dolazi do uha s obala Une, u pozivu za oslobođenje porobljene hrvatske braće. U pjesmi se jasno razabire spremnost da se brani krvlju natopljena zemlja. Mihanović je u *Horvatskoj domovini* spontano izrazio i obuhvatio sve ono što je ispunjalo dušu naroda: ljubav prema rodnoj grudi. Stoga je ova budnica i doživjela tajanstvenu preobrazbu i između brojnih budnica koje su nastale u preporodnom vremenu zaslužno je zauzela istaknuto prvo mjesto. Očarala je svoje vrijeme, nadživjela je druge budnice, postala je izražaj težnje cijelog naroda. Uskoro je Mihanovićeva pjesma dobila i svečani himnički napjev. Godine 1846. budnicu je uglazbio Josip Runjanin, tada krajiski kadet u Glini, a njezini prvi izvođači bijahu mlađi časnici Jelačićeve glinske pukovnije. Tada su prvi put odjeknuli zvuci *Lijepe naše*. Dojam ne može umanjiti to što je skladba, po

mišljenju nekih glazbenika, slična napjevu iz Donizettijeve opere *Lucia di Lammermoor*. Zaslugom hrvatske mladeži pjesma se širi po Hrvatskoj i osvaja dušu naroda. Runjaninov napjev harmonizirao je 1861. Vatroslav Lichteneger, zborovođa zagrebačke prvostolnice i učitelj glazbe. Godine 1891. za vrijeme Hrvatsko-slavonske gospodarske izložbe u Zagrebu, na prijedlog dalmatinskih Hrvata,



Lijepe naše proglašena je hrvatskom državnom himnom. Starčevićanski, pravaški naraštaj izglasao je Mihanovićevu budnicu kao službenu nacionalnu himnu.

Smisao i napjev *Lijepe naše* oživjeli su dušu naših krajeva. Naši pejzaži, naša sela i gradovi, naša domovina pjeva kroz himnu zemlje i pjesmu hrvatskoga puka. Izražavajući istovjetnost naroda i njegove zemlje, himnički glas *Lijepe naše* postaje svehrvatski, pa već 1893. god. postiže veličanstveni trijumf u izvedbi hrvatskih pjevačkih društava pri otkriću spomenika Ivanu Gunduliću u Dubrovniku. U harmoniji njezina napjeva osjeća se ritam zanosa cijele hrvatske zemlje od zagorskih do fruškogorskih brjegova, od dalekih svjetionika Poreča i Pule do smaragdne Boke.

U svečanosti njezine sakralne melodije osjeća se bol i nostalгија pečalbarske, diljem svijeta raspršene iseljeničke Hrvatske. Tužna i elegična u sumracima hrvatske slobode, a vedra i zanosna danas na obzorjima novih i vedrijih hrvatskih jutara.

Zdravko Pervan

D A N I C Z A

Horvat^zka, Slavon^zka y Dalmatin^zka.

Tehaj 1.

Dana 14. Szusheza 1835.

Br. 10.

Početak je večkrat dala
Stvar velikoj srči mala.
Velike i dične stvari
Stvar maljaka večkrat skvari.
Vitezović.

HORVATSKA DOMOVINA.

Lěpa naša domovino,
Oj junačka zemljo mila,
Stare slave dědovino,
Da bi vazda čestna bila!

Mila, kano si nam slavna,
Mila si nam ti jedina,
Mila, kuda si nam ravna,
Mila, kuda si planina!

Vedro nebo, vedro čelo,
Blaga persa, blage noći,
Toplo lěto, toplo dělo,
Bistre vode, bistre oči:

Vele gore, veli ljudi,
Rujna lica, rujna vina,
Silni gromi, silni udi; —
To je naša domovina!

Ženju serpi, mašu kose,
Děd se žuri, snope broji,
Škriplju vozi, brašno nose,
Snaša predué málo doji:

Pase marha, rog se čuje,
Oj, oj zvendi, oj, u tmine,
K ognju star i mlad šetuje; —
Evo t' naške domovine!

Luč iz mraka dalko sija,
Po veseloj livadići,
Pěsme glasno brég odbija,
Ljubni poje k tamburici;

Kolo vode, živo kolo,
I na berdu, i v dolini,
Plešu mladji sve okolo; —
Mi smo, pobre, v domovini!

Magla, što li, unu skriva?
Ni l' to naštu jauk turobni?
Tko li moleć smert naziva?
Il' slobodni, il' su robni?

„Rat je, bratjo, rat junaci,
Pušku hvataj, sablju paši,
Sedlaj konjče, hajd pešjaci,
Slava budi, gdi su naši!“

Buči bura, magla projde, —
Puca zora, tmina běži, —
Tuga mine, radost dojde, —
Zdravo slobost, — dušman leži!

Veseli se, tužna mati,
Padše ti verli sini,
Ko junaci, ko Horvati,
Ljaše kerveu domovini!

Teci, Sava hitra, tecí
Nit' ti Dunaj silu gubi,
Kud li šumiš, světu reci:
Da svog' doma Horvat ljubi,

Dok mu njive sunce grije,
Dok mu hrastje bura vije,
Dok mu mertve grob sakrije,
Dok mu živo serdee bije!

Mi.....č.

IZAZOV TURIZMA U SVJETLU VJERE



Sve snažniji razvitak turizma u Hrvatskoj općenito, a u manjim turističkim mjestima posebno, ostavlja za sobom uz dobre nažalost i loše tragove. Nažalost, moguće je da materijalni razvoj, što ga donose uspješne turističke sezone, dovodi sa sobom ugrozu življenja osnovnih moralnih i humanih vrjednota te zapostavljanje vlastitih tradicionalnih običaja. To se uz ostalo očituje po slabljenju kontakata među domaćim ljudima, u ‘preskakanju’ uzajamnog poštivanja i uvažavanja, ili čak po uvođenju novog, dosad nepoznatog kriterija vrjednovanja ljudi: prema njihovoj materijalnoj uspješnosti ili statusu, a što nužno onda prati i primitivizam, ljubomora i sve veća netrpeljivost.

Danas postoji sve veća opasnost krivoga stava prema turizmu, a kad je već početni stav krivi, turizam ne može uroditи konačnim pozitivnim rezultatom. Primjer takvoga krivog stava je često mišljenje: treba ovo ili ono urediti, ovaj ili onaj spomenik ili bilo što drugo obnoviti... da bi se to moglo ‘turistički iskoristiti’, kao da za neke naše ljudе prirodne ljepote ili kulturni spomenici postaju vrijednosti koje treba održavati, obnavljati i njegovati zbog turista a ne zbog sebe. Naime, turistima može zbilja biti atraktivno samo ono što mi sami cijenimo pa stoga dok ne budemo određene stvari vrjednovali i cijenili ‘zbog sebe’ a ne tek ‘zbog turizma’, ne možemo očekivati ozbiljan pomak u pravcu kvalitetnijega turizma ni u općeljudskom, a još manje u tipično kršćanskom smislu.

Crkva iz svoje vjere načelno ima trajno pozitivan stav prema turizmu prepoznajući u njemu novu društvenu stvarnost kojoj je dužna pristupiti tako da bi je svjetлом evanđeoskih istina osvijetlila i da bi sudionicima te nove stvarnosti pomogla otkriti pozitivne aspekte i mogućnosti. Crkveni pristup fenomenu turizma i odnosu hrvatskoga društva prema toj važnoj stvarnosti potiče dublje promišljanje i svjesno stvaranje preduvjeta da turizam bude stvarno obogaćenje kako domaćina tako i gostiju.

U suvremeno doba, kad se profit nameće kao jedini pravi bog, kad je najvažnija što veća zarada kako na državnoj i lokalnoj razini tako i na razini turističkih tvrtka i pojedinih sudionika turističke djelatnosti, gotovo sva promišljanja o turizmu iscrpljuju se u rješavanju pitanja kako privući što više gostiju, kako što više ubrati, da ne kažemo ugrabiti, od turističkih gostiju, a pritom što manje uložiti vlastitih sredstava i svojega truda. Takav profiterski pristup turizmu i gostima, koliko god u određeno vrijeme čak donio i zarade, dugoročno postaje umjesto obogaćenja pravo i zabrinjavajuće osiromašenje, kako gostiju tako i domaćina.

Naime, suvremeni ljudi koji žive na tako visokom standardu da si mogu priuštiti turistička gostovanja, prezasićeni su čestim svođenjem međuljudskih odnosa na gole tržišne, poslovne i tehničke odnose, tijekom radne godine te su željni - barem ili osobito za vrijeme godišnjih odmora - biti ljudi, i to cjeloviti ljudi koje se poštuje kao

takve u svem njihovom ljudskom dostojanstvu i žele susretati nove ljude, doživjeti domaćine kao druge i drugačije ljude u punom njihovu ljudskom dostojanstvu s njihovim vrjednotama i običajima.

Stoga s vjerskog gledišta ispravno gledanje na turizam u suvremenome hrvatskom društvu ne može biti ostvareno dok se god turizam tretira samo kao jedna od, makar veoma važnih, privrednih grana i dok je turizam briga u prvom redu turističkih djelatnika. Turizam je jedan od bitnih izazova za cjelokupno hrvatsko društvo, za sve čimbenike toga društva od političkih, kulturnih i gospodarskih do vjerskih i tiče se svakoga člana hrvatskoga društva. Hrvatska, u novije doba kao sve poželjnije turističko odredište, mora postati u punome smislu dobar domaćin i to svakome pa i u najmanjem mjestu. A dobar domaćin samo je onaj tko je stvarno očuvao svoju izvornost te znade dobro tko je, svjestan je vlastitoga identiteta, prošlosti svoje i svoga naroda, kulture svoje i svoga društva, svoje vjere odnosno svojih uvjerenja i vrijednota, svjestan je ukupnih gospodarskih mogućnosti, prirodne ljepote koja ga okružuje, posebnosti, svjestan je i vlastitih nedostataka i svojih nesavršenosti... Takav autentičan dobar domaćin sposoban je svojim gostima pružiti ne tek usluge koje će oni platiti nego i sve draži pravoga doma i domaćinstva.

Da bi sadašnja Hrvatska postala takav autentičan dobar domaćin, morala bi i na razini svojih najmanjih turističkih odredišta neizmjerno više njegovati vlastiti identitet, kulturni i nacionalni, morala bi neizmjerno više cijeniti svoju baštinu i na njoj izgrađivati sadašnjost, morala bi puno pomnije čuvati svoje kulturne, prirodne i osobito ljudske posebnosti, morala bi svoje gospodarstvo tako razvijati da bi gosti u njoj uživali u hrvatskim kvalitetnim proizvodima i specifičnostima koje drugi ne mogu ponuditi...

Pitanje razvitka Hrvatske u autentičnoga dobrog domaćina trebalo bi okupirati sve duhovne, umne i stvaralačke snage u hrvatskoj naciji, trebalo bi biti bitno pitanje odgovornih u hrvatskom društvu na svim razinama, ne toliko radi gostiju koliko radi dobra samih hrvatskih građana i hrvatskoga naroda. Hrvatska će, naime, postati autentičan dobar domaćin tek onda kad najveća većina njegovih građana bude formirana u svome vlastitom identitetu, kulturi, humanosti i iskrenoj otvorenosti za susretanje s drugima i drugačijima..., kad većina hrvatskih građana bude toliko izgrađena da budu sposobni biti autentični ljudi, dobri domaćini, a to znači i zadovoljni ljudi, svjesni sebe, svojih prednosti i svojih granica.

Propusti li Hrvatska, kao i svako turističko mjesto, svoju priliku da se razvije u autentičnoga dobrog domaćina, prijeti velika i realna opasnost da se utopi u suvremenim globalizacijskim procesima koji mogu izbrisati kako pojedine identitete tako i čitave narode i njihove kulture, a stranci će voditi glavnu riječ u hrvatskom turizmu, kao i u mnogim drugim područjima. Ostvari li pak svoju priliku, omogućit će si bolju budućnost, bolji položaj i u međunarodnoj zajednici, a stranci u hrvatskom turizmu neće moći biti prijetnja ili ugroza domaćinima nego tek poželjna dopuna turističke ponude.

Ivan Miklenić, urednik *Glasa Koncila*

POŠTARINA PLAĆENA U GOTOVOM

CIJENA 5 DIN.

Svijet

GOD. VIII. KNJIGA XV.

BROJ 26. 24. VI. 1933.



U CARSTVU BOROVA: BRELA - BAŠKA VODA - PROMAJNA

Na ohronku Biokova, dva sata južno od Splita, nalazi se prekrasna prirodna rivijera, duga oko 10 km, sva zarašta u borovoj i maslinovoj šumi, te drugom južnjačkom biljju. U divnim se morskim uvalama nalaze tri sela: Brela, Baškavoda i Promajna, koja su poznata po svojoj nenadmašivoj

Baškavoda



mlijaju stranicima. Mjesto su osim toga vrlo pogodna za kolonije kao: skaute, Jadransku strazu, Crveni križ itd. Kao centar ove rivijere je Baškavoda, u kojoj se nalazi i društvo za propagandu turizma Baškavoda, kojemu je zadatka da dotjeriva i uređuje ovaj kraj, te da propagira turizam. Po-

sa šefstvom



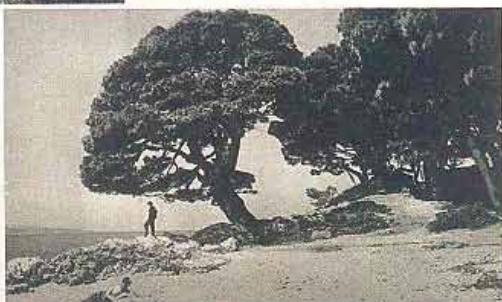
Pogled na Baškavodu iz visine

prirodi. Kad čovjek prolazi bilo parobromom bilo autom, ne može da se nadivi ovom krasnom kraju, koji je sav zarašao šumom, što je rijetkost u primorskim krajevinama. A kad se k tomu nadoda, da cijela rivijera obiluje živom vodom, po kojoj je i glavno mjesto od njih dobio svoje ime Baškavoda, (što znači: osobita voda). Prekrasni pješčani žali, koji se protezaju kroz cijelu rivijeru, dobra veza, kojom je Baškavoda, kao centar ovog kraja, spojena sa svijetom, jer ima višednevnu vezu sa Splitom, Makarskom i zaledjem, koliko brodovima, toliko cestama. Narod i stanovi su vrlo čisti. Odlikuju se jeftinicom itd. Razumjet će svatko, da su ova tri mjeseta uzor za ljetovanje čovjeku, koji želi mir i prirode. Hotela i penziona osim jednog u Brelima i nema, ali zato ima vrlo mnogo privatnih stanova, koji se iznaj-

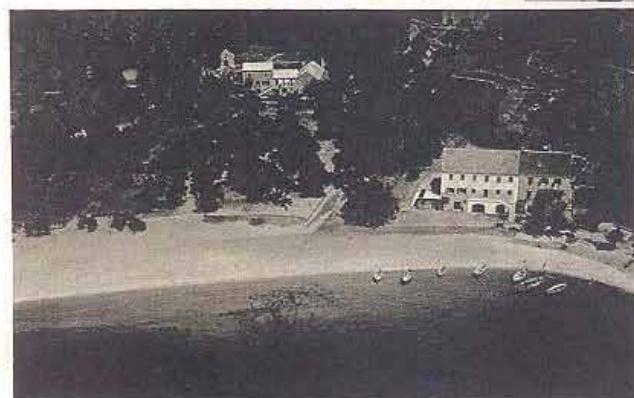


Pod pramicima brodova u Baškevodi

što Baškavoda leži pod najvišim vrhovima Biokova, to je vrlo zgodna kao polazna i završna točka za planinare, koji ju žele posjetiti. U njoj je na žalost pred par godina zaglavio bivši



Brela: Biankovića bor



Pogled na Brelu iz visine (Češki pension)

predsjednik H. P. D. iz Zagreba dr. Mandl. Osim obične mirne prirode nalaze se još neke atrakcione točke u blizini, kao što su: zloglasne Vrulje, strah i trepet pomoraca male plovidbe i ribara. 20 minuta od Baškevode te veličanstveni vodopadi rijeke Cetine, velika i mala Gubavica, pod kojima se nalazi najveća hidroelektrična centrala Jugoslavije (75.000 HP), udaljeno je 30 minuta od Baškevode (višekratne dnevne veze). Za ljetoputu i skladnost samog kraja ne treba nikakova druga reklama, nego sumo to, da se je Nj. Vel. Kraljica Marija u svoje vrijeme upravo zanimala i nastojala, da kupi za sebe šumu u Brelima (2 km daleko od Baškevode), a svakome je poznat profinjeni ukus, kojega gaji Nj. Vel. za prirodu. Već sam pogled na ove fotografiske snimke opravda ispravnost naših riječi, premda ni najbolja fotografija ne može potpuno dočarati pravu ljepotu ovoga romantičnog kraja.

S. B.

538

1-# foto Stuhler, Split

Priredio : Damjan Šošić - Damo

GJURO VILOVIĆ U MEDALJONU DRAGOLJUBA JOVANOVIĆA



Nakon što je moj osvt na *Picukare* Gjure Vilovića (*Kamen života* br.9) objavio tjednik za kulturu *Hrvatsko slovo*, javio mi se iz Zagreba g. dr. Frano Glavina i ljubazno mi ponudio tzv. *Medaljone* Dragoljuba Jovanovića, na čemu mu i ovom prigodom najljepše zahvaljujem. Jovanović je tako nazvao svoje zapise o 40 umrlih suvremenika s kojima je robijao u komunističkim kazamatima nakon 2. svjetskog rata, među njima i o Gjuri Viloviću. Knjižicu je objavio u Beogradu 1975. godine u vlastitoj nakladi. Neke podatke iz *Medaljona* koristio je i Srećko Lorger u prikazu „*Katolički raspop u Dražinu štabu*“ (Slobodna Dalmacija od 3.6.1989.)

Mislim da će i ovi Jovanovićevi zapisi koristiti za bolje upoznavanje Gjure Vilovića, kojega se naša kultura ne može odreći kao da nikada nije postojao. To je bila praksa diktatura,

navlastito boljševičke, gdje su mnogi ljudi izbrisani iz života i sjećanja kao da ih nikada nije bilo. A Vilovića je ipak iznjedrio ovaj narod i tu se činjenicu ne može zanemariti. Pogledajmo ipak, našu praksu: *Opća enciklopedija Jugoslavenskog leksikografskog zavoda „Miroslav Krleža“*, Zagreb 1988. Vilovića uopće ne spominje. Međutim *Hrvatski leksikon*, naklada Leksikon d.o.o. Zagreb 1997. uvrštava ga na odgovarajućem mjestu sa osnovnim podatcima. Domovina se svoje djece ne odriče bez obzira kakva bila. Zato se lažna domovina Jugoslavija odrekla Vilovića, koji joj je svim srcem težio, a omrznuta Hrvatska ga nije zatajila! *Medaljoni* su pisani srpskim jezikom pa



će citati u ovom prikazu biti u izvorniku.

Medaljon posvećen Viloviću faktički je ocrtavanje njegova značaja (karaktera); oprezno, okolišno, navodeći ponegdje i banalne primjere, tako da se pažljivom čitatelju nameće Horvatov zaključak da je Vilović poznavao samo

jednu ambiciju: „postići književnu slavu koja nosi položaj u društvu i imetak... kojemu su duhovne ambicije bile stalno isprepletene sa žudnjom primitivca za stjecanjem.“ To isto, na drugi način, kazuje i Jovanović kad uspoređuje Stevana Moljevića sa Vilovićem, pa pojašnjava da je prvi „želeo da umre na robiji kao mučenik ravnogorskog pokreta i u tom uspeo. Vilović nikad u sebi nije osećao dušu mučenika, iako je počeo kao sveštenik. Voleo je sva blaga



ovoga sveta, a umro je stvarno kao pačenik.“

U pogledu vjerodostojnosti Jovanovićevih zapisa mora se naglasiti da mu treba posvetiti pozornost kad piše o događanjima kojima je sam svjedok, tj. o događajima za vrijeme robijanja. Ostalo je zabilježio onako kako mu je Vilović ispričao, a možda je nešto čuo i od Moljevića, a to je već potrebno kritički analizirati. Tako Jovanović bilježi ovu Vilovićevu priču o svom otpadništvu: „Kao katolički sveštenik u dalmatinskom selu, izgubio je veru, zaljubio se u seljanku i otisao biskupu da mu sve poštено prizna. Tada je dobio još veći udarac (koji mu je prvi udarac? O.Z.): biskup mu je rekao da „nije nužno da sveštenik bude vruć u veri“ i da je „od verskih fanatika crkva imala više štete nego koristi. Njegova

je dužnost da druge održava u veri, a ne nužno da sam da veruje. Svetovao mu je da ostane u krilu crkve“. Ovo se naziva friziranjem autobiografije po ovom modelu: priznajem da sam napravio nepodopštinu na mojoj , prizemnoj razini, ali pogledajte kakve sve gadosti čine i misle oni koji su na višim ili najvišim razinama. Zar nisam učinio dobro što sam se oteo iz ruku takvih farizeja i manipulatora? Time se iz neprava za sebe stvara pravo! Takve se obrane čuju na svim stranama, pa i u naše vrijeme. S druge strane , kad bi tako i mislio, što je absurdno , biskup ne bi bio toliko naivan i neodgovoran da svoja stajališta iznosi jednom otpadniku o kojemu je sigurno već bio obaviješten! Svoje političko opredjeljenje stvarao je Vilović vrlo promišljeno, prateći pažljivo političke događaje i ocjenjujući razvitak u budućnosti. A bilo je teško nakon propasti austrijske carevine procijeniti političku budućnost. Hrvati su težili ostvarenju svojih ciljeva za koje su se neuspješno borili u KuK (carskoj i kraljevskoj) monarhiji. Odlučno vojničko rješenje mađarske dominacije u Međimurju Vilović je očito protumačio u smislu prijelaza političke i vojne sreće u skladu s povijesnim hrvatskim težnjama. Tome zahvaljujemo njegova „Tri sata“ i „Međimurje“, pa i „Hrvatski sjever i jug“. Sve je to ostvareno na krilima hrvatskih uspjeha i tako bi se nastavilo da ubrzo nije došlo do otriježnjenja. Malo pomalo se ukazivalo surovo lice nove okupacije, neusporedivo gore no što je bilo dosadašnje austrijsko-mađarsko. Pokazalo se lice bizantinske tradicije koje puni kazamate svojim protivnicima i puca u živo meso svojim

prosvjednicima. Odatle Horvatove opaske o Vilovićevu naglom preskakanju „*ograda političkih tabora, koje za nj nisu bile važne...a kako je zapravo gledao intimno na politička zbivanja nije se moglo razabrati iz razgovora s njim*“. U svakom slučaju ubrzo je uočio svoju pogrešnu ocjenu stanja i zaključio da Hrvate čekaju još teža borba i odricanja nego do tada i on tu nema što tražiti. Uostalom, i u nedavnoj prošlosti smo imali prilike vidjeti da smo uslijed krivih političkih procjena dobili uspješna umjetnička ostvarenja, kojih bi se njihovi autori kasnije najradije odrekli. Spoznavši tu realnost Vilović je „*uzeo za ženu Srpkinju i došao u Beograd da prijeđe u njenu veru. Odbili su ga u patrijaršiji...Tražeći neku službu nabasao je na privatnu školu u Staroj Pazovi. Mogao je biti nastavnik samo ako postane protestant. Tako je bio luteran protiv svoje volje*“.
U Beogradu je radio kao dopisnik za listove zagrebačke „*Tipografije*“.

O njegovim beogradskim godinama Jovanović kaže da su bile „*najlepše u njegovom životu*“ pa odmah dodaje: „*Tako je bar Srbima i Beograđanima govorio*“ i nastavlja: „*Išao je po slavama, praznovao je dva Božića, dve Nove godine, dva Uskrsa. Ugojio se gore nego da je bio sveštenik u najbogatijoj župi. Ako je u svojoj Dalmaciji izgubio veru, u Beogradu je stekao nov kult: srpsku slavu. Nju je kao „najveću stvar na svetu“ opevao u jednom sastavku, koji je držao za najbolje što je napisao. Beogradski novinari su ga uzeli za blagajnika svoga udruženja, i svi su ga mazili.*“ Odjednom neobjašnjiv obrat: Vilović se vraća u

Zagreb, prekidajući „*najlepše godine svoga života*“. Jovanović to objašnjava ovako: „*Uplašio se od svoje gojaznosti, pobegao u Zagreb, da se spašava beogradskih krkanluka i pijanki*“. Doista, previše naivno i čudno da je jedan ozbiljan čovjek nešto tako napisao, što je i potvrda da je, osim osobnih zapažanja sa robijanja, o svemu ostalome Jovanović pisao ono što mu je Vilović govorio, sasvim nekritično. Vilović je, dakako, izbjegao spomenuti kockarnicu kojoj je bio direktorom i koja je propala, kako kaže Horvat: „*u zabašurenom skandalu s nestalim velikim svotama*“. To je, očito, bio pravi razlog njegova „*neobjašnjivog bega*“ u Zagreb.

Početak rata i slom Jugoslavije, piše Jovanović, Vilović je dočekao u Zagrebu, ali je „*mislio da će biti bolje sklonjen u Dalmaciji, pod Talijanima. Ali, klerikalci su ga i tamo čekali i sačekali. Ustaše su od Talijana tražili njegovu glavu. Srećom, našli su se bolji ljudi među okupatorima, branili ga dok su mogli od njegove braće. Kad to više nije bilo mogućno, savetovali su mu da beži. Uzeo je sa sobom sina jedinca i odveo ga četnicima*“. Ovdje se kriju dvije neistine. Prva je da je Vilović slom Jugoslavije dočekao u Zagrebu i onda se „*sklonio*“ u Dalmaciju, jer se on preselio u Split barem dvije godine ranije, vjerojatno uoči potpisivanja Sporazuma o Banovini Hrvatskoj. I on je kao i jedan drugi političar 50 godina kasnije, zaključio da je tadašnji HSS stranka „*opasnih namjera*“, jer ustrajava na državnosti Hrvatske, pa se povukao u Split, računajući valjda s talijanskom okupacijom. Tome osobno

svjedočim, jer sam u to vrijeme bio učenik splitske Klasične gimnazije i znao sam za Vilovićevu polemiku s kanonikom Antunom Pilepićem, o čemu sam pisao u *Kamenu života* br. 9. Druga neistinita tvrdnja je da su ustaše vršili pritisak na Talijane da im izruče Vilovića, ali „*bolji ljudi među okupatorima*“ štitili su ga dok su mogli. To je već povijesni falsifikat: tvrdnja da se Talijani nisu mogli oduprijeti pritisku NDH. Kako to da vlasti NDH nisu uspije spriječiti Talijane da ne podržavaju četnike, naoružavaju ih i financiraju, te vojno štite, dok oni vrše pokolje na hrvatskom ozemlju (Poljica, Blato na Cetini, Kozica, Ravča) a ti isti Talijani nisu u stanju zaštiti jednog literata koji se utekao pod njihovo okrilje?! Očito je i ovdje na djelu friziranje biografije što je nedopustivo, ali s a ljudskog stajališta i razumljivo. Vilović je zaista imao dovoljno razloga opravdavati se pred poviješću. Nakon bijega u četnike, ovi su ga, kaže Jovanović, neko vrijeme „*vukli od štaba do štaba, dok ga u Crnoj Gori nije prihvatio Stevan Moljević i odveo Draži u Glavni štab*“. Bilo je to u pravi čas da ga je netko s takvim autoritetom zaštitio, jer „*Srbi ga nikad nisu priznali za svoga. Kad se pretvarao da spava na podu neke seoske pojate, jasno je čuo kako su se njegovi pratioci pitali što čekaju, te ne umlate ovo hrvatsko pseto*“., „*Vilovićev sin je poginuo negdje u Bosni, i on je ostao uz Moljevića kao siroče, među ljudima koji su ga gledali s nepoverenjem i popreko*“. O smrti sina Vojka imamo konačno vjerodostojno svjedočenje, čime su demantirane tvrdnje da je umro od tifusa u Sinju, o čemu sam i ja pisao. Vilović i Moljević su se

zajedno predali vlastima 3.rujna 1945. Iz Jovanovićevih zapisa saznajemo da je Vilović strastveni pušač koji je pušio svakakvo lišće, a ponekad ga je Moljević nalazio „*omamljenog bunikom*“. Uz tu njegovu strast spominje Jovanović više pojedinosti. Jednom je Moljević došao do 50 cigareta i sve ih dao Viloviću, pod uvjetom da ih podijeli sa Dragišom Vasićem, također strastvenim pušačem. Kad je od Vasića čuo da mu je Vilović dao samo pet komada „*Vilović to nije osporavao, ali se branio sasvim hladno: on meni ne bi dao ništa*“. Zbog duhana se Vilović, prema Jovanoviću, ponižavao i u zatvoru: „*Udrživao bi se sa najgorim ljudima, udvarao se i isljednicima. A kad smo zajedno bili u celiji, šenio je kao kuće pred Budom Stojanovićem za malo duvana i za kresivo iz zapaljača... Jedno vreme je bio u sobi zajedno sa nemačkim diktatorom za privredu na Balkanu Nojhauzenom. Kad bi ovaj odlazio na saslušanje ili na „razgovor“ u Upravu , uzimao je njegove cigarete. Ovaj se nekom požalio, a Vilović nije poricao, niti se stideo : Uzeti cigarete ne znači krasti. Duvan je potreba osnovnija od hleba*“. Jovanović otkriva još jednu Vilovićevu osobnost: „*Kad smo duže razgovarali, ispovedio se da veruje u duhove. Još ozbiljnije je tvrdio da se u njega uselila duša prote Mateje Nenadovića*“. I doista, sjećam se da su se u Brelima prepričavale njegove more koje je imao s duhovima, o čemu je u najpovjerljivijim razgovorima kazivao rodbini. Ljudi su to najviše komentirali kao kaznu Božju za otpadništvo.

Zatvorenici su znali da Jovanović piše svoje „*Zabeleške o mrtvima*“ što je bio radni naziv za „*Medaljone*“, pa

su mnogi tražili da im nešto od toga pročita. Vilović se najviše zanimalo za Krležin „Medaljon“ pa je „našao da sam dobro ocenio Krležu, i iskoristio priliku da nam kaže da je njegov jedinac, rano izgubljen u ratnoj oluci, nalazio da je njegov otac veći umetnik od Krleže. To je bilo lepo od sina i prijatno ocu, ali je daleko od istine“.

Vilović je bio svjestan da će hrvatstvo u Titovoj Jugoslaviji, kao i nakon 1. svjetskog rata nastaviti svoj povijesni križni put po još težim mučeničkim stazama, pa je zaključio da mu to daje okvir unutar kojeg njegovo djelovanje može biti komunističkom režimu prihvatljivo. O tome Jovanović piše : „*Za vrijeme istrage, pored prijateljskog opštenja sa velikim pušačem stavljeno mu je u izgled da će ga štampati, zbog njegova oštrog antiklerikalizma*“. I Vilović je spremno oživio svoja stara stajališta: negaciju hrvatstva i fanatične napade na katoličku crkvu. O tome Jovanović piše: „*Najveća Vilovićeva fiksna ideja ili ludost bila je njegova teorija da „nema Hrvata“: postoje samo Srbi i Slovenci. Oni koji se nazivaju Hrvatima jednu su ili drugo: jedno kad su kajkavci, drugo kad su štokavci. Nije umeo da odgovori što su čakavci, u koje je i sam spadao... tvrdio je da su svi Dalmatinci došli iz Bosne i Hercegovine, bežeći ispred turskog zuluma. Nije umeo da odgovori na moje pitanje odakle su se naselila dalmatinska ostrva. Dugo sam mislio da se on zavitlava sa nama Srbijancima, ali je isto tako kasnije razgovarao sa hrvatskim generalom Zvonimirovom Stimakovićem... Vilović je i njega uveravao da „Hrvata nema“.*

Ovaj ga je gledao kao luđaka i nije uopšte o tome htio da razgovara s njim... To je bilo na Vilovićevu štetu, jer mu posle tog Stimaković više nije davao cigareta“. Jovanović razumno ocjenjuje Vilovićeve eskapade u tumačenju hrvatske etnogeneze, smatrajući ih ludošeu , pri čemu griješi uvrštavajući Vilovića, a to znači i Brela, u područje čakavštine. Međutim, to je smisljeno Vilovićevo glumatanje s jasnim ciljem da sebi stvori čvrste pozicije među Srbima o čemu je već sa svojim istražiteljima govorio. Da bi o sebi dao potpunu sliku podobnog pisca za postojeći režim, on je nastavio i sa napadima na crkvu katoličku. O tome Jovanović kaže: „*Glavna Vilovićeva mržnja je ipak išla katoličkoj crkvi, kojoj je u mladosti i sam služio. Za tu crkvu je imao dve formule: „užasna ustanova“ i „neprijatelj ljudskog roda“... osobito je bio protiv popova. Oni su označeni kao rušioci porodničnog morala, ali i „usrećitelji“ seljačkih žena koje su, u krevetima, mogle sanjariti o mladim, lepim, čistim i mirisnim župnicima. Oni su sebe smatrali lepotom i ulepšivačima života na selu*“.

I dok je Vilović strpljivo i smisljeno pleo svoje pletivo političke rehabilitacije, tako da Jovanović smatra da bi se nešto takvoga i dogodilo, prasnula je bomba iz Brela koja je sve poremetila. O tome Jovanović govorí: „*Sud bi ga možda i oslobođio da njegov rođeni brat, seljak iz Brela, nije pismom tražio od suda da ga osudi na smrt kao narodnog neprijatelja. Taj lepi brat se prevario u nadi da će, ako Gjura bude streljan, njemu pripasti lepa vila koju su supruzi Vilović, osobito zaslugom*

junačne i snalažljive žene, sazidali ispod Biokova“. Ovdje treba nešto pojasniti. Iz Jovanovićeve formulacije proizlazi da je Vilovićev brat, obuzet pohlepom za bratovom vilom, sjeo i napisao sudu pismo s takvim krvoločnim zahtjevom. Mislim da ni do kakvog pisma ili brzojava što je vjerojatnije, ne bi došlo da je u cijelu tu priču bio upleten samo brat Gjurje Vilovića. Sve je to potaknula i organizirala Komunistička partija i to najvjerojatnije Općinski komitet Makarska. Treba znati da se u ono vrijeme svako malo nešto revolucionarnoga događalo: suđenja, nacionalizacije, strijeljanja i sl. Svemu tome je trebalo dati privid da takvi postupci uživaju potporu najširih narodnih slojeva. Zbog toga su se po cijeloj zemlji organizirali tzv. mitinzi na kojima se ta potpora izražavala govorima, parolama, pjesmom i skandiranjem. Na te su mitinge dovođeni radnici, činovnici, učenici i studenti. Nezamislivo je bilo da netko odbije doći. Partija je uočila da je to jedinstvena prilika koja joj se pruža suđenjem Draži Mihailoviću da pokaže odanost i svetu mržnju prema narodnim neprijateljima, navlastito prema nekom tko je iz njezina kraja i tako za sebe steknu političke poene. Nadovezali su se na partizansku pjesmu „Puško moja“ u kojoj se traži likvidacija svih neprijatelja

*I svih onih koji borbu koče,
Pa makar mi bio rođen brat!
Na vojnu, krvavi boj.....*

A tu se upravo našao brat koji će svojim potpisom svjedočiti o gorućoj odanosti Titu i Partiji crvene Makarske. I tako je

Vilović odslužio svoju kaznu do zadnjeg dana. Umro je u Bjelovaru 1959. godine.

I na kraju evo pisma koje je Vilović iz Splita pisao Draži Mihailoviću 1943. godine i koje je objavila *Slobodna Dalmacija* u istom broju u kojem i članak Srećka Lorgera. Pismo glasi: Gospodine Ministre!

Zeleći da izbegnem eventualni prigovor savesti, da sam propustio da učinim nešto, što je trebalo učiniti, u službi istini i Otadžbini podnosim Vam ovaj prikaz prilika i ljudi u Splitu, u vezi sa bavljenjem i radom blaženopočivšeg Ilike Ž. Trifunovića, Vojvode Birčanina, u ovom gradu. Moj će izveštaj biti savesne zabeleške sopstvenog dodira i zapažanja, ovagnute sveštu i poštenjem, a garantirane odgovornošću pred mojom najprisnjom intimnošću i pred najširom javnošću.

Od Vojvodina dolaska u Split, u jesen 1941. god. pa sve do njegovog težeg oboljenja u jesen 1942. god. najteži a verovatno i najmukotrpniji je bio njegov posao, ispitivanje proučavanje ljudi i prilika u Splitu i uopšte u ovim krajevima. Nema značajnijeg lica i imena u ovom gradu, koje nije prošlo bilo kroz njegovu radnu bilo kroz i



radnu i bolesničku sobu. Čak i ljudi iz raznih krajeva Dalmacije prošli su kroz njegovu radnu sobu. Svojom neverovatno darovitom prodornošću, a i obiljem prilika, što mu je pružao razbrbljani splitski čovek, skoro svih grupa i redova, došao je do tanična u poznavanju ljudi i prilika. Mi, koji smo dugo u ovom gradu i među svetom, prečesto smo puta bili iznenadeni Vojvodinim tačnim dijagnozama i analizama splitskog čoveka i splitskih prilika, kao i onih iz bliže i dalje okoline Splita. Blagopočivši Vojvoda imao je, pored ostalih darova i talenta, jak dar ustrpljivosti i u saslušavanju i u iščekivanju, da argumenti, a i vreme učini svoje kod pojedinca. Stoji kao neoboriva činjenica, da je Vojvoda podelio Split na malu grupu vernih saradnika i sumišljenika i na veliku većinu, koja se prema njegovoj liniji i političkoj soluciji odnosila neprijateljski. Njegove ocene nisu padale naprečac, a sudove je donosilo teško ustrpljenje. Merilo mu je ostalo dosledno: politička linija i koncepcija. Nikad nije propustio da naglasi, da je ta njegova politička linija i koncepcija potpuno ista kao i Vaša, gospodine Ministre! Oko ove linije je uporno, ustrpljivo i neumorno nastojao da poveže Hrvate, koji nisu sudelovali u ustaškoj politici, a napose one, koji su u Jugoslaviji ispovedali jugoslavenski nacionalizam. Mi svi možemo danas u Splitu da slušamo omladinu koja peva : „*Spremite se spremite četnici, SRPSKOG KRALJA VOJNICI!*“ Pa : „*U onaj SRPSKI Beograd vratitće se Petar Mlad!*“ Omladina veze, kao svoje, samo crne četničke zastave i javlja se u četničke redove i to sve pre nego su

ambiciozni sokolaši otpočeli sa svojom jugoslavenskom revolucijom! Sada pod isključivom stvarnošću Vojvodinih četnika i rada njegova radnog vojnog i civilnog štaba u Splitu...

Gospodine Ministre! Makar sam već mnogo ispisao još nisam odlio ni pretežni deo stvarnosti o splitskim ljudima i prilikama u u vezi s bavljenjem i radom blaženopočivšeg Vojvode Birčanina u ovom gradu. Ali nemam snage da dalje držim na kušnji Vašu ustrpljivost i svršavam s molbom, da mi oprostite, što sam ponavljaо Vama već poznatu splitsku sadržinu. Kopao je nemir svesti dok ga nisam na ovaj način smirio. Sad sam miran kad sam svoju savest i svoja saznanja predao u Vaše ruke. Ako sam time koristio dobru i Otadžbini, učinio sam svoju dužnost. Ako sam bio suvišan, tješiću se svojom dobrom voljom, a Vašom navikom i voljom da za Kralja i Otadžbinu podnesete sve, pa i muku pratrne duga, a možda i suvišna prikaza...

Primite, Gospodine Ministre, isповест moje odanosti, discipline i pokornosti.

U Splitu, dne 1.marta 1943.
Gjuro Vilović, književnik

Ozren Žamić



SIR THOMAS MORE – ENGLESKI SOKRAT



Sir Thomas More je rođen 6. veljače 1478. Njegov otac John je bio odvjetnik višeg stupnja u kraljevu sudu i ženio se četiri puta. U Londonu je završio dječačku školu sv. Antuna u Threadneedle Streetu nakon koje je poslan na dvor kardinala Mortona. U dobi od 14 godina Thomas započima studije u Oxfordu gdje se sprijateljuje s „londonskim reformatorima“ – Grocynom, Linacreom i Coletom. U Oxfordu se privikao na kratak san te mu je prema nekim izvorima bilo dovoljno četiri do pet sati sna. Nakon Oxforda je četiri godine živio u Londonu i razmišljao o tome da postane franjevac što njegov otac nipošto nije želio. On sam kasnije odustaje od te ideje, jer je bio uvjeren da je obdaren za drugačiji život.

1503. se oženio iz sažaljenja za stariju kćerku gospodina Colta iz Essexa iako mu se mlađa kćerka više sviđala. S tom ženom je imao četvero djece: Margareta, Elizabeta, Cecilija i John.

1504. je izabran za poslanika svoje gradske četvrti u parlamentu gdje se zamjerio kralju Henriku VII. jer je svojim intervencijama spriječio neke kraljeve namjere zbog čega kralj zatvara Thomasova oca Johna u zatvor.

1511. Thomas postaje udovac te se u roku od mjesec dana ženi udovicom Alice da mu dom i djeca budu zbrinuta.

1514. napisao je Utopiju zbog koje je postao poznat i slavan i čija slava ne prestaje rasti sve do naših dana. Objavljena je 1515.

Thomas je dosta razmišljao o posljednjim čovjekovim stvarima. Sam je zapisao da „*trebamo izabrati samotno tajno mjesto u vlastitoj kući što dalje od buke i društva koliko prilike dopuštaju. Neka ondje katkada tajno sam otpočine zamišljajući sebe kao da je izašao iz svijeta upravo zato da Bogu da račun za svoj grešan život. Tada neka klekne pred oltarom ili pred kojom pobožnom slikom Kristove gorke muke, neka se prostre pred noge Svetogog Boga vjerujući da je On nevidljivo zaista ondje prisutan kao što bez sumnje jest.*“ Svaki je dan prisustvovao svetoj misi, često je i posluživao kod oltara i često se ispovijedao. Nosio je ispod odjeće kostrijet koja je mučila njegovo tijelo tako da se na donjem rublju vidjela krv. Ovo je bila pokora biblijskog podrijetla koju su prakticirali kartuzijanci, a navodno i kraljica Katarina Aragonska. More ju je nosio čitav život. Volio je hodočašća i na njih išao pješke. Thomas je bio skrupulant, neprestano nesiguran u sebe i vjerojatno ne bi objavio nijednu knjigu da ga Erazmo Roterdamski nije na to nagnao. Njegov „*Dijalog utjehe u nevoljama*“, kojeg je napisao u tamnici, je rasprava o strahu od samoće, Sotone, strahu zbog prošlosti, o strahu pred patnjama, pred smrću, o strahu za spas duše i o strahu da neće imati hrabrosti za mučeništvo. Thomas nam savjetuje da se rugamo vragu koji ne podnosi poniženja, a konačna pobjeda ovisi o

molitvi u kojoj zazivamo Božju pomoć. Ne moramo ideale kršćanstva bezuvjetno u potpunosti ostvariti već će nas iskrena težnja da ih ostvarimo i strpljivost sa samim sobom dovesti do ljepših uspjeha i bliže Bogu. Erazmo Roterdamski, pokretač sjevernog kršćanskog humanizma, je imao velik utjecaj na Thomasa Morea ali i obratno. Da ga je veoma volio dokazuje i njegova izjava nakon Moreove smrti: „*Moreovom smrću kao da sam i sam umro, mi smo obojica imali samo jednu dušu.*“ Sam Thomas je potaknuo njegovo najpoznatije djelo „*Pohvala ludosti*“.

Thomas More je pisao djela latinski i engleski. Latinskim djelima ne pripada u englesku književnost nego europskom humanističkom pokretu. Pisao je već od mladenačkih dana no najveće djelo mu je zasigurno „*Utopija*“ koja je odmah

nakon tiskanja prevedena na druge jezike. U *Utopiji* Thomas želi da mi sami razmišljamo o posve drugačijem i boljem svijetu, a ne da ga slijedimo slijepo. Zamislio je u *Utopiji* čitavo društvo kao obitelj, htio je da obiteljski duh prožme čitavo društvo. Mnogi tumači prihvataju i podržavaju *Utopiju* ali je i mnogi napadaju i negiraju, a najekstremnije je mišljenje J.D.Machiea koji je uspoređuje s Hitlerovom Njemačkom. Moreova veličina sastoji se u njegovim idejama i njegovoj iznimnoj osobi.

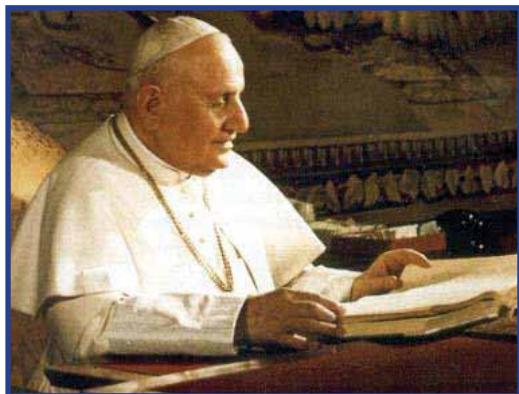
Važna je njegova latinska poezija po kojoj je najjači latinski pjesnik 16.st., a njegova je proza temelj razvoja engleske književnosti.

Priredio Duje Medić



SVETI OTAC PAPA IVAN XXIII. – REFORMATOR I MIROTVORAC

Pontifikat Svetog Oca pape Ivana XXIII., kojega je papa Ivan Pavao II. 2000. godine proglašio blaženim, smatra se najplodnijim pontifikatom 20. stoljeća i jednim od najplodnijih pontifikata uopće u povijesti katoličke crkve.



Sveti Otac papa Ivan XXIII.(Angelo Giuseppe Roncalli) rodio se 25. studenoga 1881. godine u malom planinskom selu Sotto il Monte kod Bergama, u seljačkoj obitelji. Angelo je bio četvrtogodina trinaestoro djece u obitelji Roncalli. U desetoj godini osjetio je poziv da služi Bogu, te odlazi u sjemenište u Bergamu. Nakon sjemeništa odlazi na Institut sv. Apolinara u Rimu, gdje je 10. kolovoza 1904. godine zaređen za svećenika. Papa ga je imenovao biskupom 19. ožujka 1925. godine, a 15. siječnja 1953. godine papa Pio XII. imenuje ga kardinalom. U listopadu 1958. godine umire papa Pio XII. i kardinal Roncalli odlazi na konklave u Rim. Na konklavama sudjeluje pedeset i jedan kardinal. Njegovo ime se spominjalo kao jedno od mogućih nasljednika pape Pacellija, ali na njega nije nitko ozbiljno računao. Napokon, 28. listopada 1958. godine, nakon jedanaest krugova glasovanja, sa trideset osam glasova, izabran je za nasljednika sv. Petra. Kada je kardinal Angelo Roncalli 28. listopada 1958. prilikom svoga izbora

objavio da će uzeti ime Ivan XXIII. (pod kojim je poznat protupapa Baldassare Cosse, koji je vodio frakciju papa u Pisi od 1410. do 1415. za vrijeme Zapadne šizme. Baldassare Cossa je osudio Jana Husa na smrt, u međuvremenu, završio je i sam u zatvoru zbog ubojstava, preljuba, simonije (kupovanja papinske dužnosti) i drugih nedjela. Postojala je glasina da je ubio svoga prethodnika Aleksandra V. Nakon ovog pape, više od 500 godina nije bilo pape koji se zvao Ivan) bilo je to prvo od iznenađenja koje će uslijediti. Od samoga početka svoga pontifikata papa Ivan XXIII. unosi velike promjene u Vatikanu. Karakterizira ga potpuna promjena imidža, od aristokratskog, hijerarhijskog Pija, do pape koji se volio nazivati seljakom. Svima je želio biti dobar pastir. Papa iste godine saziva konzistorij i imenuje dvadeset tri nova kardinala iz cijelog svijeta, čime je znatno povećao kardinalski zbor, a 25. siječnja 1959. godine okupljenim kardinalima u crkvi Sv. Pavla objavljuje svoju odluku o sazivanju Drugog vatikanskog koncila. Ta objava zaprepastila je nazočne kardinale. Papa je želio provesti obnovu Crkve u odnosu na svijet i dati joj načina da vodi dijalog sa svim ljudima, nevjernicima ili vjernicima drugih vjera ili drugih vjeroispovijesti, te tražiti jedinstvo Rimske crkve s Istočnim crkvama, čime uvodi krilaticu *aggiornamento*, tj. posadašnjenje Crkve. U kolovozu 1961. godine izbjija međunarodna kriza u Berlinu, gdje su Sovjeti započeli graditi Berlinski zid, kako bi spriječili sve učestalije prebjegova građana sa Istoka na Zapad. Papa je bio jako zabrinut i pitao se zar je moguće da će zbog jednog grada ponovno izbiti rat. Nikita Hruščov također nije želio rat, ali je prijetio njime. Tada se dogodilo nešto do tada nezamisljivo. Papa se preko radio Vatikana obratio Rusima i saveznicima. U svom apelu Papa ih preklinje da sačuvaju mir. Kriza je okončana zahvaljujući Papi. Pred kraj listopada ponovo izbjija

međunarodna kriza, ovoga puta oko Kube. Svijet se našao na rubu Trećeg svjetskog rata. Papa ponovo upućuje apel u ime cijelog svijeta za svjetski mir. Sovjeti popuštaju i svijet je ponovno odahnuo.

Samo nekoliko dana prije početka koncila Papa je doznao da boluje od raka želuca, ali nije želio da se to dozna, kako ta vijest ne bi pokvarila radost koja je vladala zbog početka Koncila. Drugi vatikanski koncil započeo je s radom 11. listopada 1962. godine i putem Eurovizije pratio ga je cijeli svijet. U svečanoj povorci u baziliku Sv. Petra, koja je bila posebno uređena za tu prigodu, donijeli su Papu na nosiljci, ispred kojeg je išla procesija od 2540 crkvenih dostojanstvenika (kardinala, biskupa, teologa) koji su imali pravo glasa. Među pozvanim gostima bili su prisutni i izaslanici osamnaest nekatoličkih Crkava.

Šest mjeseci kasnije 11. travnja 1963. godine Papa objavljuje encikliku *Pacem in terris* (Mir na Zemlji) u kojoj se obraća cijelom ljudskom rodu žarko apelirajući za svjetskim mirom, nasuprot prijetećoj nuklearnoj katastrofi i govori kako temelj svjetskog mira mora proistekći iz prepoznavanja prava i dužnosti. Distancira se od marksističke ideologije i aspiracijama komunističkog režima, ali se zalaže za otvorenije odnose između Svetе stolice i Istoka. Bila je to uopće prva enciklika u kojoj poglavar Katoličke crkve govori o općem ljudskom pitanju – miru, a ne o vjerskoj temi. Sve su se češće čule glasine kako je Papa teško bolestan.

Posljednji puta se pojavio u javnosti 11. svibnja 1963. godine kada mu je talijanski predsjednik Antonio Segni dodijelio nagradu za mir *Balzam*. Dva tjedna kasnije Papa je pretrpio izljev krvi u mozak, a bolest raka je uzela maha. Umro je na Duhovski ponedjeljak 3. lipnja 1963. godine u osamdeset drugoj godini života. Sahranjen je

u kripti bazilike Sv. Petra. Ni jedan papa do tada nije bio tako voljen, ni tako obožavan. Još za života vjernici su ga nazvali *Dobri papa*. Papa Ivan Pavao II. 2000. godine proglašio ga je blaženim, a njegovo tijelo je preneseno u baziliku Sv. Petra gdje je i danas izloženo pogledima hodočasnika. Datum za slavlje blaženog Ivana XXIII. Crkva je odredila da bude dan kada je ovaj papa otvorio rad Drugog vatikanskog koncila.

Papa Ivan XXIII veliki *čovjek mira* nadahnut Duhom Svetim osjetio je potrebu da očovječi čovjeka koji je došao na prag samouništenja, nastojao je da se Crkva potpuno otvorí svijetu, te da se korjenito i potpuno obnovi u svojoj evandeoskoj jednostavnosti i čistoći. Njegovo djelo i provedbu odluka nastavio je njegov nasljednik papa Pavao VI. Koncil je pozvao sve članove Crkve da poput prvih kršćana žive i djeluju prema darovima Duha Svetoga. Približio je Euharistiju puku uvodeći narodni jezik u bogoslužje. Za vjernike je najznačajnija bila izmjena obreda. Misa više nije bila služena na latinskom jeziku, već na narodnom jeziku, sa svećenikom okrenutim prema puku. Obnovio je liturgiju, otvorio nove puteve prema jedinstvu svih kršćana, pokrenuo je pokret ekumenizma sa zajedničkim molitvama s našom kršćanskim braćom uzdajući se da će nas Duh sveti ponovno ujediniti u jednu Crkvu Kristovu.

Drugi vatikanski sabor završio je rad, nakon više od tri godine 8. prosinca 1965. godine. Samo dan ranije Papa je objavio i povijesni čin ukidanja međusobnog izopćenja Rima i Carigrada, kojim su se 1054. godine udaljili Istok i Zapad i započeli veliki raskol. Reformsko ozračje koje je na Drugom vatikanskom koncilu zavladalo u Crkvi prisutno je i danas, a velikih zasluga za to ima „*Dobri papa*

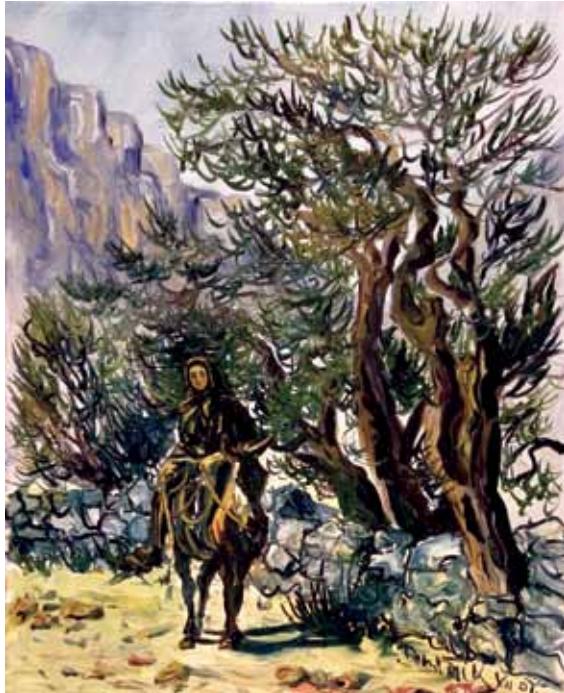
Priredo Milan Babić

O, MASLINO MOJA!



U početku bijaše Riječ, i Riječ bijaše kod Boga, i Bog bijaše Riječ. Ova bijaše kod Boga u početku. ...e sad ne razumin više ništa, ne mogu ja ovo razabrat, što bi prvo, što zadnje. A kako ću znat kad na radiju kaže vako: "Dobro jutro, danas su Svi sveti, veliki katolički blagdan, dragi maslinari dan će biti krasan, sunčan i topao pa možete poći u berbu maslina." A što je sad ovo; kad se štuje najviše svetaca na svitu oni savjetuju da se iđe brat masline. Zato san pita jednog svećenika je li to grij brat masline u nediju, i lipo mi je reka da nije ako priti opasnost da nepogoda uništi usjeve, šta ih je Bog da.

Tako prve nedjele iza Svih svetih, ostalo meni pedesetak kila maslina obrat i ja umisto u crkvu oden na zadnju najveću maslinu. Sunce, lip dan, doli na moru bonaca, milina i tišina, samo mala tičica prdeja oko mene ka da mi želi reć da će mi dobro bacit masline. Digod je gušt brat masline i sam, uživaš u prirodi, slušaš žamor drugi maslinara, smiješ se šta sve čuješ, pričaju judi šta su čuli i doživili u raznim uljarama. Nikima je bacilo puno, puno i priko 19 pa čak i 20 posto, a nikima, neću imenovat, ispod deset posto. Čujen tamo malo daje u maslinama kako više žena na muža: "Vranj te odnio, jesli moga lipo ostaviti masline u ujari, uzet 10 posto i ne potrošit 400 kuna za priradu, pa san lipo mogla kupit papuče!" Muž se žesti na nju: "Pa kako san ja moga znat koliko će mi bacit, bleko jedna!"



Iz drugog se maslinika čuje opet druga priča, kako jedan baca za masline NPK, KPD, DNK-a, ovčji gnjoj, kan, ureu, drugi odma prihvata kako nema više domaćega krmećega gnjoja s onim velikim bilin crvima ko škampi. Je istina je, jedanput san gleda na televiziji kako ih jidu Aboriđini, peču ji' u žeravi. A je, bio je taj gnjoj najsočniji za masline, ali je i smrdio ko kuga, ako ga se još sićate dok se izbaciva iz prasara. Tako svašta čuješ, kako su tice verduni, drozge i čvrje, pokrepale sve od umitnoga gnjoja kad jadne pozobju zrno misleć da je proso i criva in odma izgoru ka da su

garbit progucale.

Treći tamo u trećem masliniku pričaju o vilama i vukodlacima, kako je prije strašilo po noći, plelo konjima i kobilama grive, pa kako su se neki povukodlačili pa bi župnik s remeton molio na grobu da se ovaj vrati unutra. Tako su jednoga tek u ranu zoru oko tri ure ujutro utrali uz veliku molitvu natrag u grob, pop je molio dugo dugo da ga je već vata znoj od muke a remeta je drža trnov kolac i čeka kad će velika mišina sać šoto. Onda bi ga probilo kroz mišinu ka obotnicu. Tako je jednom štrcnilo iz jedne mišine po robin na oba pa su morali svuć sve sa sebe i ostali samo u mudantama i sve bacili šoto i tako otišli goli kući. Danas bi odma izmisli i rekli da su pederi ako bi i' vidili u mudantama.



Još mi osta jedan barjak obrat, ali je visoko gori, ima ispod mene oko dva metra visine, ma čini mi se da je grana malo balava, ili samo glatka... Od tamo okolo još dolaze glasovi, smij, žamor, u crkvi Sv. Stipana zvoni, pricokniva za početak svete mise u 11 sati. Ja na vr masline ko veliki gorila, iman obrat još desetak kila, a sić je pun, oni veliki bili od jupola kraj mene, ne može stat više u nj, podukrajan je. Mislin se ja na maslini, počinje misa, nije

ugodno iako me niko ne vidi, savjest me grize, ţa mi je šta nisan u crkvi, mučin, šutin, ne šuškan, pravin se da nisan u maslinama, jer san sam pa polako želin obrat još ovo malo šta je ostalo na njon, pa biž kući. Pensan oću li se sać pa ispraznit sić u najlon ili ču još malo brat pa unda sać, tako se muvojin, i okrićen po grani držeć za vrvok, kad odjedanput majko moja, poletu noge niz maslinu, vatan ja grane, ali propadan, eto ti me đavle nistrmo! Puknen trticon, i mošnjama o granu na kojon san staja, jer su mi noge proletile mimo granu, tako da mi je ona ostala među nogama, čujen lom pod sebon i propadan u bezdan, osjetin po kostima kako me para oštara grana. Padan i mislin: "Bože moj spasi me da se ne slomin!" Taman šta san pa na kosti i tresnio cilin tilon o tlevo, mislin se jesan li čitav i pomalo počnen mrdat rukon, kad na glavu mi tresne sić, pun maslina i razaspe se po meni i oko mene, eto ti ga Bože. Ostanen ležat i mislin u sebi je li mi ovo tribalo baš danas u svetu nediju. Kako ču od sramote, svi okolo su čuli kad je pukla grana masline, mučin i ječin u sebi... ajme.... boli me svaka unca tila... Kupin masline ponovo u puknuti sić i govorin u sebi: "Bože mi 'prosti, nikad više nedijon neće moja nogu u masline, pa taman sve propalo!"

Odvuka san se kući neprimjetno, plačuć od bolova i leža danima dok nisan

prooda, a čin san izaša u crkvu druge nedije odma me pitaju da kako su mi bacile masline, a ja odgovorim: "Dobro, dragom Bogu hvala!" a u sebi mislin bacilo je mene s masline i dobro streslo da mi neće više past napamet nedijon ni oblice ni lastovke ni mastrinke ni levantinke. 'Vala ti Bože što si me samo upozorio i opametio da je sveta nedija ipak samo Tvoj dan, kojega tribamo poštено poštivat. A ovo što san spomenio "pop" nije van to ništa ružno, dapače, ima stariji svećenika koji su ponosni kad mu rečete "pope". To van proizlazi od stare latinske rečenice što je nad svojin pragon napisa jedan svećenik: "PATER OMNIUM PAUPERUM" što će reć "OTAC SVIH SIROMAJA". Ja san sa mojin popon zadovoljan, i meni ne triba gori.

Dragi moji, neka Van je sritan i blagosovjen Božić, ja još malo čutin bol u trtici, ali iđen naboje 'vala Bogu i nadan se na ponoćku dovuć u crkvu.

Nediljko Tomaš - *Dominik*

PRIČE IZ BRELJANSKE PROŠLOSTI

KULA ERCEG STIPANA

Naše vrletno Biokovo u svojoj bogatoj prirodnoj ljepoti krije i zanimljive građevine iz prošlosti, odnosno njihove ostatke. Ako krenete spuštatim se prohodnom stazom u udolini Zabrdi kroz stare kamene nastambe breljanskih starosjedilaca naići ćete na legendarnu Erceg Stipana kulu koja je uzidana pod liticom. Bijaše to građevina koja je imala samo gornja vrata i jedan prozor, a put do nje je popločan na način da su ploče složene jedna do druge pa kad hodaš po njima, sve šuška tako da te Erceg Stipan u kuli čuje. Turci su htjeli Stipanu oteti utvrdu pa su ga mjesecima držali pod opsadom nadajući se da će ga umoriti glaću, jer po takvom putu nisu uspjeli nečujno zauzeti kulu. Jednog dana Erceg Stipan je sjedio vani i



sjekao sir. Polovina sira se otkotrljala, razdrobila i padala po Turcima. Tada su se Turci povukli govoreći: *Di ćemo mi njega umorit glaću kad on nas tuće sirom*. I tako su Turci odustali od otimanja Stipanove kule.

Vanja Sokol

PRIČE BAKE NEDE

Zgodu ili nezgodu koju sa smiješkom pamtim, a o kojoj će vam u ovom broju ispričati zbila se u vrijeme don Ante Soljanića tadašnjeg breljanskog župnika...

Jedne nedje našla sam se sa svojim trima prijateljicama u crkvi Sv. Stipana kada nam je pok. Marija Šošić Šimunova predložila da započnemo zavit za prvi petak. Prihvatile smo rado njezin prijedlog i čvrsto smo odlučile svakog prvog



petka kroz devet miseci ići na sv. misu i dizat se u pet sati ujutro. Prva dva puta smo već bile i doša je red da se spremamo za treći put. Po običaju išle smo ranije na spavanje da budemo odmorne. Te noći dogodilo se da su moj brat pok. Filip i rođak naš pok. Venči odnekud došli i čula se njihova vesela pisma kako odzvanja kroz selo. Noć je odmicala, pisma se stišala, a ja sam se odjednom prenila iz sna. Mislila sam zora je... Brzo sam se počela oblačit i otrčala u komšiluk i budim brzo jednu pa drugu i treću prijateljicu samo da ne zakasnimo. Na sat nismo gledale, jer ga nismo ni imale. A takvo je bilo to vrime! U panici i priši trčimo u crkvu i kad stigosmo ispred crkve vidimo nema nigdi nikoga. Kažem im: "Ajmo iza crkve vidiš da nije Marija oko crkve! Ona uvik ranije dođe i moli Boga. " Tražimo, gledamo, čekamo, nigdi nikoga.. Sad gledamo ima li kakvog svitla u kućama jer ljudi bi tribali u polje ili za Gornja Brela, ali nema nigdi svitla. Sad meni došlo na pamet pa im kažem: "Amo mi u Jele, nju ćemo probudit i pitat! Stali smo kucat i lupat na Jelina vrata i uto se vrata otvorile: "Ko je, ko je? „, kaže Jele, ali nas je odma pripoznala i otvorila vrata jer smo prije u nje pazile ovce. Brzo smo joj ispričale o čemu se radi, uto kaže ona: " vidiš ću ja na žvelarinu koja je ura. " Žvelarin je stajao na komu(komodi). "A dico moja tek su dvi ure, ajte u krevet, ugrijte se malo ići ćemo zajedno kad zazvoni! " Legli smo svi zajedno jedna uz drugu, dvoje na podan nogu, jedna uz nju. Krevet je bio dimenzija za peršonu i po pa smo svi stali i legli na slamnjaču i pokrili se sa dva biljca. Mi smo se ugrijale zahvaljujući teti Jeli, ali i zakasnili u crkvu. Iza sakristije izlazi pok. Don Ante Soljanić, smije se i govori: Kako su mi cure zakasnile, bit će bile s momcima? Mi se malo snuždile, mučimo jer nije nam bilo svejedno pa uto don Ante kaže "Dođite lipo pa ću vas ispovidit i pričestit kad ste takvu žrtvu učinile. " I tako je to bilo. Sve je dobro prošlo na kraju, zavit smo izvršile, fala Bogu, eto još smo se samo dogovorile između sebe da nećemo nikome pričati o našoj zgori. Ali kako je teta Jela imala vrtle kraj naših kuća dolazila je tu često u polje radit pa je ispričala našima ovu istinitu zgodu bez loše namjere da nam naškodi jer ona nam je najviše pomogla.

pripremila Andrea Ursić

DOGAĐANJA U ŽUPI

ODLAZAK don MATE IZ NAŠE ŽUPE

Dragi don Mate!

Evo, kao da je bilo jučer kad ste stigli u našu župu, a već se nakon gotovo nepune tri godine moramo rastati. Vi odlazite u novi pastirski pohod i osvajanje za Krista, a mi ostajemo s novim pastirom dalje služiti Kristu.

Sve ono što smo naučili i spoznali tijekom Vašeg trogodišnjeg rada i boravka među nama je da svaki problem može biti riješen, svaka nedaća može biti podnesena, svaki križ može biti lakši ako sve to, cijeli svoj život stavimo u ruke Isusa Krista da nas vodi.

Hvala Vam, don Mate, na riječima i djelima potpore, strpljivosti i razumijevanja. Molimo Vas, oprostite nam ako je bilo uvreda, neprimjereni riječi, nesporazuma, jer i mi smo samo ljudi, ponekad tako jaki u vjeri, ali ponekad i tako slabi.

U Vašoj novoj službi želimo Vam obilje Božjeg blagoslova, da Vas naša draga Majka, presveta Djevica Marija, čuva i vodi i da Vas zaogrne svojim plaštjem ljubavi. I na kraju, kao mali znak zahvalnosti svih župljana i nas iz Župnog pastoralnog vijeća koji smo radili s Vama, primite skromni dar koji će Vam predati naš najstariji član, naš barba Stipe Tomaš Lalićev.

Dragi don Mate, hvala Vam i neka Vas dragi Bog čuva!

Sani Jakir



MISE ZORNICE

Advent ili Došašće je vrijeme priprema za dolazak i rođenje Isusa Krista, a sastoji se od četiri tjedna koja neposredno prethode Božiću i koji simboliziraju četiri tisućljeća, koliko je po Bibliji prošlo od stvaranja svijeta do dolaska Kristova. Od dana sv. Katarine počinje propisani četiri-tjedni post tj. počinje božićna priprava koja traje točno mjesec dana. Kroz adventsko vrijeme naša se razmišljanja i osjećaji kreću i u prošlost, sa sjećanjem na prvi Kristov dolazak, i u budućnost, s nadom u njegov ponovni povratak. Svako jutro drže se mise Zornice ili Rorate, a vjernici pristupaju ispovijedi i pričesti pa stoga Božić ima značenje obnove i novog htijenja u vjerničkom životu

ka samo-prosudbi vlastitog života i djelovanja u svjetlu kršćanskog morala.

Početkom Adventa na inicijativu Nadbiskupa Marina Barišića u župnoj crkvi sv. Stjepana u Brelima, počelo je služenje misa zornica. Mise počinju u 6:30 sati nakon koje se nastavlja druženje u župnoj dvorani uz kavu i kolače koje pripremaju i donose župljanke.

Prijevoz iz naselja *Soline* organiziran je kombi vozilima.

Misama zornicama koje predstavljaju duhovnu pripremu za Božić nastavlja se breljanska tradicija koja je bila prekinuta sredinom šezdesetih godina. *Biti budan za Advent* izuzetno dobro je prihvaćena poruka, što svako jutro svjedoči starijim i mlađim vjernicima prepuna župna crkva.



BICIKLIMA U VEPRIC

Dvadeset i troje vjeroučenika iz župe Brela zajedno sa svojim župnikom don Stjepanom biciklima su posjetili Vepric. Okupljalište pred polazak bilo je ispred crkve Gospe od Karmela u Solinama. Kolona s biciklima kretala se najvećim dijelom uz šetnicu na obali preko Baške Vode, Promajne, Krvavice do svetišta. Nakon molitve krunice u Gospinom svetištu i okrepe

pripremljenim sokovima i kolačima, breljanski vjeroučenici zajedno sa svojim župnikom krenuli su natrag istim putem i sretno stigli u Brela. Bila je ovo jedna predivna duhovna i tjelesna okrepa, druženje u molitvi s prirodom i Gospom.



KLIMATIZACIJA ŽUPNE CRKVE

Radovi na postavljanju klimatizacijskog uređaja u župnoj crkvi sv. Stjepana u Brelima privode se kraju. Radove izvodi tvrtka Frigos d.o.o. iz Splita. Uređaji će biti ugrađeni prije Božića ove godine, a ugovoren i znos za grijanje i hlađenje je 89 650,00 kn, a za ventilaciju 36 630,00 kn.



Radove bušenja potrebnih rupa u zidovima i malih temelja za smještaj vanjskih jedinica izvodi tvrtka iz Sinja što će dodatno koštati 3000,00 kuna.

Sve donatore koji su u mogućnosti molimo da novčanim prilozima pomognu završnu realizaciju ovog projekta.

MINISTRANTI NA MALONOGOMETNOM TURNIRU

Nova sezona ministrantske malonogometne lige Splitsko-makarske nadbiskupije, u kojoj se mogu natjecati ministranti 6., 7. i 8. razreda osnovne škole i srednjoškolci (1. i 2. razred), započela je u subotu 12. studenoga u kapeli Nadbiskupskog sjemeništa u Splitu. MMNL Split održava se već desetak godina, a ove je godine okupila oko 200 ministranata iz 15 župa Splitsko-makarske nadbiskupije među kojima su i ministranti iz župe Brela.

Viktor Puljak





HRVOJE ŠOŠIĆ DOBIO TITULU DOKTORA ZNANOSTI

Hrvoje Šošić rođen je 22. rujna 1962. godine. Osnovnu školu i gimnaziju završio je u Njemačkoj i maturirao 1982. u Laichingenu. Studij medicine završio je na Medicinskom fakultetu u Zagrebu 1989., državni ispit položio 1991. nakon pripravničkog staža, a 1997. završio je specijalizaciju urologije.

Godine 2003. obranio je magistarski rad i stekao naslov magistra znanosti. Objavio je 30-ak znanstvenih i stručnih radova.

Dana 25. studenog 2011. obranio je doktorsku disertaciju na Sveučilištu u Zagrebu na temu *Učinci metencefalina i naltrksona na eksperimentalni hepatitis u miša* i dobio titulu DOKTORA ZNANOSTI.

Od 2006. godine pročelnik je polikliničkon odjela Urološke klinike Medicinskog fakulteta u KBC-u u Zagrebu. Od 2005. pomoćnik je ravnatelja KBC-a zagreb za kvalitetu i nadzor.

Dragovljac Domovinskog rata, bio je zapovjednik saniteta prve Bojne prve brigade i dobiva čin satnika. Sudjelovao je na ratištima diljem Slavonije i u oslobođanju Dubrovnika. Član je Hrvatskog urološkog društva, Hrvatskog društva za kontinenciju, Europskog urološkog udruženja te je član Komisije za suradnju *Zapad - Istok* Njemačkog urološkog društva.

Oženjen je i otac trojice sinova i jedne kćeri.

SVETA CECILIO, MOLI ZA NAS

I ove godine naš župni zbor proslavio je blagdan Sv. Cecilije zaštitnice pjevača.

Druženje se održalo već tradicionalno u konobi *Feral* u subotu, 3. prosinca 2011.

Uz velik broj pjevača i našeg novog župnika, bilo nam je zadovoljstvo što su nam gosti bili roditelji, barba i teta našeg voditelja Josipa Tomasovića.

Naime, ovo je bila zahvala za njihovo gostoprимstvo našem zboru prilikom gostovanja u župi Kučiće na početku ovog ljeta.

Kao i do sada sve je potrajalo do kasno



u noć, uz puno pjesme, harmoniku don Stjepana i gitaru voditelja, kao i već dokazanu vrhunsku spizu, uslužnost i ljubaznost djelatnika konobe *Feral* i vlasnice Ande Medić.

Ponosni smo što naš zbor u svojim redovima ima novi naraštaj mlađih pjevača koji predstavljaju našu budućnost.

I na kraju, uz Božju pomoć, nadamo se da će tradicija teći i dalje uz riječi naše najstarije pjevačice časne sestre Elvire koje izgovara na kraju svake naše probe:

Sveta Cecilijo, moli za nas!

Neven Šošić



SVETI NIKOLA PODJELIO DAROVE



PASTORALNI ŽIVOT ŽUPE

KRŠTENI

1. MARGARITA BARTULOVIĆ, rođena 12. 12. 2010. u Splitu, kći Alena i Jelene r. Radas. Krštena 1. 5 2011.
2. TOMISLAV SOKOLIĆ, rođen 28. 05. 2011 u Varaždinu, sin Maria i Danijele r. Ursić. Kršten 8. 07. 2011.
3. AMALIA JANETTE EMERY, rođena 08. 01. 2011. u Duesseldorfu, kći Charlsa i Danijele r. Zelić, krštena 27. 08. 2011.
4. MARTIN CHARLS EMERY, rođen 08. 01. 2011. u Duesseldorfu, sin Charlsa i Danijele r. Zelić, kršten 27. 08. 2011.
5. DUJE RIBIČIĆ, rođen 07. 05. 2011. u Splitu, sin Danijela i Mare r. Aračić, kršten 11. 09. 2011.
6. IVA SOKOL, rođena 23. 06. 2011. u Splitu, kći Dina i Marjane r. Zeljko, krštena 24. 09. 2011.
7. PATRIK IVANAC, rođen 08. 08. 2011. sin Kristiana i Darinke r. Bajić, kršten 09. 10. 2011.
8. DAVID ŠOŠIĆ, rođen 29. 09. 2011 u SPLITU, sin Augustina i Anite r. Jagnjić, kršten 06. 10. 2011.

VJENČANI

1. BERISLAV VRANEŠIĆ IIRENA IVANAC, vjenčani 14. 05. 2011. u crkvi Gospe Karmelska
2. KRISTIJAN ZADRO IANA BULIĆ, vjenčani 23. 07. 2011. u crkvi Sv. Stjepana u Brelima
3. MARIN IVANAC IKARMELA KRIŽANOVIĆ, vjenčani 10. 09. 2011 u crkvi Gospe Karmelska
4. BRANIMIR ESTEBAN ŠANTEK IANA CLAUDIA LEPRI CALDERARO vjenčani 08. 10. 2011. u crkvi Sv. Stjepana
5. MATKO NOVAK IDANIJELA KASUNIĆ, vjenčani 8. 10. 2011. u crkvi Sv. Stjepana
6. AUGUSTIN ŠOŠIĆ IANITA JAGNJIĆ, vjenčani 29. 09. 2011. u Sinju
7. RENATO JURE STOJAKOVIĆ IANA NOVAK, vjenčani 22. 10. 2011. u crkvi Sv. Stjepana
8. JOŠKO MEDIĆ IANA KRISTIĆ, vjenčani 29. 10. 2011. u crkvi Sv. Stjepana
9. ROBERT GRGIČEVIĆ ANDRIJANA IVANAC, vjenčani 10. 12. 2011. u crkvi Gospe Karmelse.

UMRLI

1. MARIJA BEKAVAC, udova +Zorana, r. 23. 01. 1936, umrla 30. 03. 2011
2. ANKA ŠOŠIĆ, udova +Ivana, r. 28. 04. 1924. u. 09. 04. 2011.
3. ANTE IVANAC BRAIĆ, pok. Ivana, r. 27. 08. 1957., u. 17. 04. 2011.
4. NEDJELJKO RIBIČIĆ, pok. Petra, r. 03. 11. 1929., u. 01. 05. 2011.
5. IVAN ZELIĆ IKIĆ, POK. Tadije, r. 21. 07. 1922., u. 03. 06. 2011.
6. IVKA SOKOL, udova + Dinka, r. 20. 05. 1919, u. 30. 06. 2011.
7. ANTONIJA BEKAVAC, udova pok. ANTE, r. 20. 04. 1963., u. 21. 07. 2011.
8. LEONARD MAKJANIĆ, pok. Žike, r. 05. 12. 1965.. u. 16. 08. 2011.
9. DALIBOR RIBIČIĆ, sin. Stipana, r. 23. 01. 1973., u. 22. 08. 2011.
10. IVKA BEKAVAC, žena Tonća rođ. 30. 10. 1934., u. 26. 08. 2011.
11. ANKA ŠOŠIĆ, žena Ivice, r. 22. XII. 1948., u. 16. X 2011.
12. BORIS BEKAVAC, sin + Karmela, rođ. 02. 12. 1965., u. 23. 10. 2011.
13. ROZALIJA BEKAVAC, udova + Karmela, r. 02. 10. 1944., u. 31. 10. 2011.
14. ANTICA TONKA ŠOŠIĆ, udova +Miroslava, r. 08. 03. 1923., u 06.11. 2011.

PRVA SVETA PRIČEST - 14. 5. 2011.

(crkva Gospe Karmelske)

1. BERISLAV VRANEŠIĆ

PRVA SVETA PRIČEST - 15. 5. 2011.

(crkva sv. Stjepana Prvomučenika)

1. MARIJAN BEKAVAC
2. ROKO BEKAVAC

3. STIPE CAREVIĆ

4. MARIJA FILIPOVIĆ

5. JELENA KATARINA KOVAČEVIĆ

6. BERISLAV ŠODAN

7. MARIJETA ŠODAN

8. VENNA ŠODAN

9. MARIJA ŠOŠIĆ

10. LANA URŠIĆ

11. LUKA ZELIĆ





KRIZMA - 8. svibnja 2011.

- | | |
|------------------------|------------------------|
| 1. MARIO AKMADŽIĆ | 12. NIKOLA LONČAR |
| 2. BLANKA CAREVIĆ | 13. LEA RAVLIĆ |
| 3. IVANA FILIPOVIĆ | 14. JOSIPA SOKOL |
| 4. ŠIMUN FILIPOVIĆ | 15. ZVONIMIR SOKOL |
| 5. IVAN IVANAC - BRAIĆ | 16. VALENTINA STANIČIĆ |
| 6. MELANIE IVANAC | 17. ŽELJKO ŠABAN |
| 7. NATALIE IVANAC | 18. MATEA ŠKRABIĆ |
| 8. ROKO IVANAC | 19. MARE ŠOŠIĆ |
| 9. STJEPAN IVANAC | 20. MARIN ŠOŠIĆ |
| 10. PETRA KLARIĆ | 21. MARIJA ZELIĆ |
| 11. JOSIP KRISTIĆ | |



DOŠAŠĆE

*MISE ZORNICE SVAKO JUTRO DO BADNJAKA OSIM
NEDJELJE U 06.30*

*ISPOVIJED BOLESNIKA U PETAK, 17. PROSINCA OD
09.00 SATI*

*BOŽIĆNA ISPOVIJED ZA NAŠU ŽUPU BIT ĆE U
PONEDJELJAK, 19. PROSINCA U ŽUPNOJ CRKVI I U
SOLINAMA U 15.30*

*PRIGODA ZA SVETU ISPOVIJED BIT ĆE I CIJELI
TJEDAN PRIJE BOŽIĆA OD 16.00 DO 17.00 SATI,
SVAKI DAN*

*ISPOVIJED NA BADNJAK BITI ĆE OD 10.00 DO
12.00 I 16.00 DO 18.00. IMAMO NA RASPOLAGANJU
DVA SVEĆENIKA ZA ISPOVIJED*

*PETAK 23. XII. U 17.00 BOŽIĆNI KONCERT
MJEŠOVITOG ZBORA I SOLISTA HRV. KULT. DRUŠTVA
„NAPREDAK IZ MAKARSKE“*

*NA BADNJAK SV. MISA ZORNICA U 06.30
MALA PONOĆKA ZA DJECU I STARIJE OSOBE U
20.00 SATI U CRKVI GOSPE KARMELSKE
SVEĆANA BOŽIĆNA PONOĆKA U 24.00*

BLAGDANSKI RASPORED

*NA BOŽIĆ SV. MISE U 09.00 U SOLINAMA I 11.00 U
ŽUPNOJ CRKVI*

*SV. STJEPAN , SVETE MISE U 09.00 I SVEČANA
BLAGDANSKA MISA U 11.00. POSLIJE MISE
KONCERT BRELJANSKE GLAZBE*

*SV. IVAN, MISA U 10.00 SATI KOD SV. JURE
NAKON MISE POČINJE BLAGOSLOV OBITELJI PO
UOBIČAJENOM RASPOREDU*

*ZA VRIJEME BLAGOSLOVA SVETE MISE ĆE
BITI UJUTRO U 09.00 I NAKON TOGA IDEMO U
BLAGOSLOV*

*U SUBOTU JE STARA GODINA. SVETA MISA
ZAHVALNICA U 16.00 U ŽUPNOJ CRKVI*

*U NEDJELJU JE NOVA GOSINA. SVETE MISE U 09.00
I 11.00 PO BLAGDANSKOM RASPOREDU*

*BLAGDAN BOGOJAVLJENJA, SVETA TRI KRALJA.
SVETE MISE U 09.00 I 11.00, BLAGOSLOV VODE*



MARIJA I JA

Zdravo Marijo, milosti puna.....

Sveta Marijo, Majko Božja, moli za nas grješnike sada i na času smrti naše. Amen.

Moja prva molitva, utočište, bila je Marija.

Moj prvi vapaj, vjera i nada, bila je Marija.

Moja prva riječ pomoćnog zaziva i isповijedanja, bila je Marija.

Znala sam da nikad nisam bila sama i kad sam fizički bila sama. Marija me za ruku vodila u nove spoznaje, otkrivala koliku ljubav pružaju i udjeljuju molitve sv. Ante i sv. Josipa.

Marija je znala da zagovara i briše mi suze pozivajući

Isusa. Ona me vodila u san, budila u zoru i boravila sa mnom cijeli dan. Često sam tražila te sate isповijedanja i povjeravanja s Marijom, to su bili gotovo svakodnevni i posebni trenutci.

Marija je ulijevala radost, zbog nje nisam nikad imala čežnju, ona je davala i jačala vjeru. Marija je za svaki dan po svom životu imala odgovor i utjehu u mom životu. Zašto sam je zvala samo Marija, jer njezina svetost bila je ispunjena vrlinama čiste dobrote, onakvim kako nas Bog stvori, živeći po njegovim zakonima. Prvo sam joj prišla po Njezinoj svetosti, vjeri i nadahnuću života, a svakodnevno u mojim molitvama, postala je moja

najbolja prijateljica, moja Marija-Sveta Marija.

Marijana
Bekavac



ŽIVOTNE MUDROSTI ŠPANJOLSKOG ISUSOVCA

UPOZNAJTE SVOJE NAJBOLJE STRANE

Njegujte svoj izvanredan dar ali ne zanemarujte druge. Svaki bi čovjek mogao dosegnuti vrh samo kada bi znao u čemu se ističe.



NE GOVORITE O SEBI

Ne smijete ni hvaliti sebe, što je taština, ni kritizirati, što je podcenjivanje. Pokažite pomanjkanje dobrog prosuđivanja i postat ćete smetnja drugima.

NASTAVITE I DO POBJEDE

Neki ljudi čine sve da započnu, ali ništa da dovrše. Prevrtljivi karakteri počnu, ali ne ustraju. To pokazuje njihovu nepostojanost ili nepromišljen pokušaj da se posjeduje nemoguće. Ono što je vrijedno činiti, vrijedno je i završiti. Ako nije vrijedno završavanja, zašto uopće započinjati? Mudar čovjek se ne pokorava divljači, on je ubija.

POVUCITE SE DOK STE NA VRHUNCU

Nije bitno da vam plješću kad ulazite, već da im nedostajete kad odlazite.



DRUŽITE SE S ONIMA OD KOJIH MOŽETE UČITI

Svoje učitelje učinite priateljima i kombinirajte korisnost učenja s uživanjem razgovorima. Uživajte u društvu inteligentnih ljudi. Ono što kažete bit će nagrađeno pljeskom, ono što čujete - učenjem.

MUDAR UČINI ODMAH ONO ŠTO BUDALE UČINE POSLIJE

Samo je jedan način da se vidi svjetlo - što je moguće prije. Inače ćete morati iz nužnosti činiti ono što ste mogli s ugodom. Mudar odmah ocijeni ono što se mora učiniti prije ili poslije, i čini to s veseljem, povećavajući svoju reputaciju.

NE ŽIVITE U ŽURBI

Ako znate kako organizirati stvari, znat ćete i kako u njima uživati. Mnogi žele za jedan dan progutati ono što bi tijekom cijelog života jedva mogli probaviti. Pokažite umjerenost pa nećete dospjeti na zao glas. Brzo djelujte, polako uživajte.

NIKAD NE PRETJERUJTE

Superlativi vrijeđaju istinu ibacaju sumnju na vašu sposobnost prosuđivanja. Ne ističite se svakodnevno jer ćete prestati iznenađivati ljude. Uvijek u pričuvi imajte još nešto. Osoba koja ne pokazuje sve, svakog dana podržava očekivanja i nitko nikad ne otkrije granice njezine nadarenosti.



SVETA NOĆ

*Ove će noći
iz svjetla doći
u sjenu križa
maleno Dijete
Vječni Bog
U sjaju zvijezde
što ga prati
sići će Tvorac
svega stvorenog
Iz skromnog doma
majčina krila
možda će stići
pragu tvom
Hoćeš li znati
te svete noći
stanak mu dati
u srcu svom
Hoćeš li htjeti
otvoriti vrata
kad s neba siđe
veliki Bog
u liku Sina
svoga Jedinca
poradi spasa
naroda svog*



ROZA BRKUŠIĆ - HRVOSLAVA